

บทที่ 2

หลักการและพันธกรณีของกรอบความตกลง ว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนรวมทั้งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) ปี ค.ศ.1995 ที่จะต้องร่วมเจรจาจัดทำและปฏิบัติตามข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการด้านต่างๆ ให้แก่กันและกันมากกว่าที่ให้กับประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ตามข้อผูกพันที่สมาชิกได้ทำไว้ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ซึ่งกฎเกณฑ์ของ GATS ยินยอมให้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการระหว่างกันได้ 7 สาขา ได้แก่ สาขาบริการด้านธุรกิจ การก่อสร้าง การท่องเที่ยว การเงิน การสื่อสารคมนาคม การขนส่งทางทะเลและการขนส่งทางอากาศ โดยการเจรจาภายใต้ AFAS เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2539 และสรุปผลในปี พ.ศ.2541 เพื่อให้เป็นไปตามปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) ปี ค.ศ.1995 ที่รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ให้การรับรองไว้ การเจรจาจัดทำข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนนี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการประสานงาน ด้านการบริการของอาเซียน (Coordinating Committee on Services-CCS) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมติที่ประชุมเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาวุโสของอาเซียน (SEOM) เพื่อให้สมาชิกจัดทำข้อผูกพันให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และรายงานให้ SEOM กับที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) พิจารณาให้ความเห็นชอบตามลำดับ ส่วนตารางข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการใน 7 สาขาของอาเซียนนี้จะมีผลผูกพันประเทศสมาชิกตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2542 เมื่อรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในพิธีสารเพื่ออนุมัติข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนภายใต้ AFAS ที่มีตารางข้อผูกพันเฉพาะของประเทศสมาชิกผนวกท้าย ยกเว้นประเทศกัมพูชา ซึ่งมีได้ร่วมเจรจาจัดทำข้อผูกพันในการเจรจาแรก ซึ่งต่อมาประเทศสมาชิกอาเซียนได้ยื่นสารว่าด้วยการยอมรับหรือสัตยาบันสารต่อพิธีสารดังกล่าวครบทุกประเทศแล้ว

ปัจจุบันนี้คณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการของอาเซียนอยู่ในระหว่างพิจารณาแนวทางใหม่ที่จะให้สมาชิกลำมาใช้ในการเจรจาจัดทำข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการรอบใหม่ของอาเซียนเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการฮานอย (Hanoi Plan Action: HPA) ที่ผู้นำ

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้ความเห็นชอบ ซึ่งรวมทั้งให้สมาชิกอาเซียนเจรจาจัดทำข้อผูกพัน การเปิดเสรีการค้าบริการให้แก่กันและกันมากขึ้นให้ครอบคลุมการค้าบริการทุกสาขาเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2002 (ASEAN VISION 2002) ที่ต้องการให้อาเซียนเป็นเขตการค้าและการลงทุนเสรีโดยให้สรุปผลการเจรจาภายในปี พ.ศ.2544

2.1 แนวความคิดและที่มาของการเปิดเสรีการค้าบริการในกลุ่มประเทศอาเซียน

การค้าระหว่างประเทศแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ การค้าสินค้า Trade in goods และการค้าบริการ Trade in services เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กันทางการค้าก็จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์และกติกาด้านการค้า ซึ่งหากเป็นกฎเกณฑ์หรือกติกาที่ควบคุมการกระทำของรัฐก็จะอยู่ในรูปของกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ แต่ถ้าเป็นกฎเกณฑ์หรือกติกาที่ควบคุมการกระทำของเอกชนที่มีลักษณะระหว่างประเทศหรือมีจุดเกาะเกี่ยวในทางระหว่างประเทศก็จะถือว่าเป็นกฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ สำหรับในด้านการค้าบริการนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบธุรกิจในลักษณะเสริมธุรกิจการค้าสินค้าและการลงทุน ได้แก่ การสื่อสาร การบัญชี การธนาคาร การบริการด้านกฎหมาย และการบริการลูกค้าต่างๆ เมื่อสังคมระหว่างประเทศมีการเคลื่อนไหวในการประกอบธุรกิจข้ามชาติโดยเริ่มจากการลงทุนข้ามชาติ การย้ายฐานการผลิต ด้วยอิทธิพลของทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ว่าด้วยการค้าเสรี ทำให้การค้าบริการมีความสำคัญมากขึ้น แต่การที่จะทำให้การค้าบริการมีลักษณะเสรีในทางระหว่างประเทศนั้นมีอุปสรรคมากมาย เนื่องจากการเปิดเสรีด้านการค้าบริการนั้นจะถูกกำหนดโดยกฎหมายภายในของประเทศผู้รับบริการ ซึ่งมักมีตัวบทกฎหมายที่จำกัดการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวและจำกัดการทำงานของคนต่างด้าว เช่น การจำกัดประเภทธุรกิจ หรือจำกัดสัดส่วนของความเป็นเจ้าของกิจการ การควบคุมในการออกใบอนุญาต ทำให้คนต่างด้าวมียุทธศาสตร์ในการให้บริการในลักษณะข้ามชาติมาก

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1947 จึงได้เกิดเป็นความตกลงระหว่างประเทศในด้านการค้าและขยายความตกลงมาในเรื่องการค้าบริการด้วย คือ General Agreement on Trade and Tariffs หรือ GATT ซึ่งเกิดขึ้นจากการนำเอาข้อตกลงส่วนหนึ่งของ Havana Charter ที่มีเจตนารมณ์ที่จะก่อตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ International Trade Organization หรือ ITO มาตกลงกันใหม่โดยเน้นไปที่การลดพิกัดอัตราศุลกากร ความต้องการให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการในระดับนานาชาติได้เริ่มขึ้นในการเจรจาการค้าพหุภาคี ในการประชุมตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้ารอบโตเกียว หรือ General Agreement on Tariffs and Trade: GATT จึงได้มี

การกล่าวถึงข้อตกลงการค้าบริการขึ้น ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้ผลักดันให้มีการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบที่ 8 หรือรอบอุรุกวัยในปี ค.ศ.1986 และได้มีการเสนอเรื่องการค้าบริการเข้าในการประชุม จนทำให้เป็นที่มาของการร่วมกันเจรจาจัดทำความตกลงทั่วไปว่าด้วยการบริการ หรือ General Agreement on Trade in Service หรือ GATS ข้อตกลงเรื่องการค้าบริการซึ่งเป็นผลมาจากการเจรจารอบอุรุกวัยนี้ ประสงค์จะสร้างกฎเกณฑ์หรือกติกาของการค้าบริการซึ่งแตกต่างจากการค้าสินค้า กฎเกณฑ์ของการค้าบริการมีความจำเป็นมากขึ้นเพราะการค้าบริการขยายตัวมากขึ้นในโลกปัจจุบัน กฎเกณฑ์ในเรื่องนี้จะวางอยู่บนหลักการของการค้าเสรีโดยต้องมีสถาบันที่คอยควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีการสร้างกฎเกณฑ์ที่รัฐจะต้องถือปฏิบัติและมีการกำหนดวิธีการเปิดตลาดเสรีตามลำดับ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่จะนำไปสู่ข้อตกลงในระดับภูมิภาคอื่นๆ ตาม Part II เกี่ยวกับ General Obligation and Disciplines โดยเฉพาะมาตรา 5 ในเรื่องการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นรูปแบบของการปรากฏตัวของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมากกว่าสองรัฐขึ้นไป ทั้งในด้านของพิธีการทางกฎหมายระหว่างประเทศและรูปแบบของสาขาและสาขาย่อยต่างๆ ของรัฐที่จะให้สิทธิประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยมีการขจัดอุปสรรคและข้อจำกัดทางกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกที่รวมกลุ่มกันให้หมดไป¹

ในขณะเดียวกัน เนื่องจากระบบการแข่งขันทางการค้าเสรีระหว่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น บรรดาประเทศต่างๆ จึงพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปของความตกลงร่วมมือแบบทวิภาคี หรือ Bilateral Arrangements รวมทั้งการรวมกลุ่มทางการค้าและเศรษฐกิจทั่วไป เช่น ความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก หรือ APEC: Asia-Pacific Economic Cooperation ซึ่งเริ่มเจรจากันในเดือน มกราคม ค.ศ.1989 โดยมีลักษณะสำคัญคือ เพื่อสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคดังกล่าวร่วมมือกันแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสำรวจผลประโยชน์และนโยบายทางเศรษฐกิจจะระหว่างกัน ทั้งนี้เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการค้าที่เป็นข้อตกลงทางการค้าเสรีระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศแคนาดา ที่เรียกว่า US-Canada Free Trade Agreement ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ.1989 เป็นต้นมา โดยมีจุดประสงค์ให้เป็นเขตการค้าเสรี และลดอัตราภาษีศุลกากร ตลอดจนลดข้อจำกัดทางการค้าและบริการต่างๆ ภายในระยะเวลา 10 ปี (ค.ศ.1989-1999)

¹ Brent F. Nelsen & Alexander C-G. Stubb, The European Union. Reading on the Theory and Practice of European Integration. : Lynne Rienner Publishers, Inc.,1994, p.126.

2.1.1 หลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ.1967 (พ.ศ.2510) โดยมีสมาชิกเริ่มแรกรวม 5 ประเทศ คือ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทยและฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยเปิดโอกาสให้เอกชนมีบทบาทสำคัญในการประกอบการทางเศรษฐกิจในด้านการค้าและการลงทุน วัตถุประสงค์เริ่มแรกในการรวมตัวกันนี้เพื่อเป็นการสร้างเสถียรภาพภายในและเร่งรัดฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังจากผ่านปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ เช่น การต่อสู้เพื่อเอกราชจากมหาอำนาจตะวันตก และสงครามเวียดนาม โดยมีเป้าหมายในการนำสันติภาพ เสถียรภาพ และการร่วมมือกันมาสู่ภูมิภาคแถบนี้ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เพื่อช่วยกันยกระดับการครองชีพและฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความเจริญทางเทคโนโลยีของประเทศสมาชิกให้สูงขึ้น

รูปแบบการรวมตัวกันของอาเซียนในระยะแรกจะมีลักษณะเป็นความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการโดยเน้นที่เจตนารมณ์ร่วมกันมากกว่าการผูกมัดกัน² ด้วยเหตุนี้อาเซียนจึงเกิดขึ้นโดย ปฏิญญา Declaration ลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศของ 5 ประเทศ ซึ่งต้องการแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันว่า จะร่วมมือกันรักษาผลประโยชน์และขจัดปัญหาร่วมกัน รวมทั้งวางรากฐานเพื่อให้เกิดความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จนกระทั่งในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1976 จึงได้มีการออกปฏิญญาว่าด้วยความสมานฉันท์ของอาเซียน และประกาศเจตนารมณ์ ร่วมกันว่าจะกระชับและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างกันทั้งด้านการค้า เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคง เพื่อทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง Zone of Peace, Freedom and Neutrality และได้มีการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการของอาเซียนขึ้นเป็นการถาวรเพื่อทำหน้าที่ประสานกิจการของประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีเจตนารมณ์จะให้ความร่วมมือกันในกลุ่มประเทศอาเซียนในหลายสาขาด้วยกันแต่ยังมีเพียงสองด้านเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จบ้างได้แก่ด้านอุตสาหกรรม

² ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันระหว่างประเทศ หน่วยที่ 11-12 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 5 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พ.ศ.2540, หน้า 711.

และด้านการค้า³ มีการจัดตั้งโครงการอุตสาหกรรมอาเซียน ASEAN Industrial Project หรือ AIP และมีการให้สิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างกัน ได้แก่ ASEAN Preferential Trading Arrangement หรือ ASEAN PTA และต่อมามีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นโครงการที่สำคัญของอาเซียนในปัจจุบัน นอกจากนี้อาเซียนมีการจัดทำความตกลงเรียกว่า Basic Agreement on the ASEAN Industrial Cooperation Scheme หรือ AICO เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันและการเกื้อกูลกันด้านอุตสาหกรรมระหว่างอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศสมาชิกอาเซียน ต่อมาประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ประสบปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการคลัง ในลักษณะภาวะเศรษฐกิจถดถอยและค่าเงินสกุลท้องถิ่นของประเทศสมาชิกตกต่ำลงอย่างรุนแรง จึงเป็นแรงผลักดันให้ประเทศสมาชิกเร่งที่จะให้ความร่วมมือกันในด้านการค้าบริการและการลงทุนนอกเหนือจาก การตั้งเขตการค้าเสรี ดังปรากฏเป็นกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของประเทศในกลุ่มอาเซียน ASEAN Framework Agreement on Service หรือ AFAS ในปี ค.ศ.1995

ขณะเดียวกันในปี ค.ศ.1967 ได้มีการก่อตั้งเขตการค้าเสรีในแปซิฟิก หรือ Pacific Free Trade Area: PAFTA ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่าง กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กับ ประเทศกลุ่มแปซิฟิก ซึ่งมีประเทศ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย ประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิก และประเทศในทวีปอเมริกาใต้ที่ติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก เข้าร่วมประชุมก่อตั้งเป็นองค์การของแปซิฟิกเพื่อการค้าและการพัฒนา หรือ Organization for Pacific Trade and Development : POTAD นอกจากนี้ยังมีองค์การอื่นๆ ที่ปรากฏในภูมิภาคนี้ที่สำคัญคือ

- The Economic and Social Commission for Asia and the Pacific of the United Nations ซึ่งมีสมาชิก 43 ประเทศ ดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในเอเชีย-แปซิฟิก
- The Asia Development Bank: ADB ซึ่งเป็นองค์การความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือทางการเงินของภูมิภาคเอเชีย โดยมีสำนักงานใหญ่ที่ประเทศฟิลิปปินส์ หน้าที่ที่สำคัญคือ การให้เงินกู้และความช่วยเหลือด้านการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และสังคม แก่ประเทศสมาชิก

³ พัชรวลัย วงศ์บุญสิน, อาเซียนใหม่, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ.2541, หน้า 23.

จะเห็นได้ว่าในอดีตที่ผ่านมาและปัจจุบัน ภูมิภาคเอเชียได้มีความพยายามที่จะก่อตั้งและรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบขององค์การและความร่วมมือต่างๆ มากมาย จนกระทั่งนำมาซึ่งความร่วมมือในการเปิดเสรีด้านการค้าบริการในที่สุด

การเปิดเสรีด้านการค้าบริการของอาเซียนภายใต้กรอบ AFAS เกิดขึ้นในการประชุมระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนในการประชุมระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ.1994 ซึ่งได้มีการตกลงร่วมกันในหลักการว่าจะมีการร่วมมือกันเพื่อสร้างเขตเสรีการค้าบริการขึ้น ในลักษณะเดียวกันกับเขตการค้าเสรีของอาเซียน ดังนั้นในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 5 ที่กรุงเทพมหานคร จึงได้มีการลงนาม ใน Bangkok Summit Declaration of 1995 กำหนดให้การเจรจาการเปิดเสรีด้านการค้าบริการรอบแรกมีกำหนดระยะเวลา 3 ปี โดยเริ่มจากเดือนมกราคม ค.ศ.1996 และสิ้นสุดภายในวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ.1998 ด้วยขอบเขตของการเจรจาในรอบแรกที่ครอบคลุม 7 สาขา กล่าวคือ สาขาการเงิน (ประกอบด้วย การธนาคาร การประกันภัย ธุรกิจเงินทุนเครดิตฟองซิเอร์ และธุรกิจหลักทรัพย์) สาขาการขนส่งทางทะเล สาขาการขนส่งทางอากาศ สาขาการสื่อสารโทรคมนาคม สาขาการท่องเที่ยว สาขาการก่อสร้าง และสาขาบริการธุรกิจ นอกจากนี้ยังได้มีการตั้งการประชุมเฉพาะกิจเป็นกลไกรองรับในระดับการปฏิบัติ เรียกว่า ASEAN Negotiating Group on Services โดยให้เป็นการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านค้าบริการของประเทศสมาชิกอาเซียน และต่อมาได้มีการจัดตั้งกลไกเพิ่มเติมของระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้าบริการของประเทศสมาชิกอาเซียน เรียกว่า ASEAN Coordinating Committee on Services หรือ CCS เพื่อประสานงานในการเจรจาเปิดเสรีด้านการค้าบริการต่อกันของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการประสานงานและการรองรับทางเทคนิคจากสำนักงานเลขาธิการอาเซียน และมีกลไกรองรับเพิ่มเติมระดับเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญรายสาขาด้วย

ในการเจรจาการเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนนั้นจะมีลักษณะเช่นเดียวกับการเจรจาในระดับพหุภาคีของ GATS โดยมีการประชุมของ ASEAN Coordinating Committee on Services เป็นหัวใจหลักของการเจรจา และอาศัยหลักการของ GATS เป็นเกณฑ์เพื่อเสนอแนะมาตรการของแต่ละประเทศในการลดอุปสรรคในการเปิดเสรีทางการค้าบริการต่อกัน นอกจากนี้การเจรจายังได้ก้าวมาถึงขั้นของการจัดทำแนวทางการเจรจา ซึ่งหลังจากที่พิจารณาและปรับปรุงกันหลายครั้งจนได้บรรลุแนวทางที่เรียกว่า Guidelines for an Alternative Approach to Negotiation of Trade in Services under AFAS ซึ่งหากเป็นไปตามมติของการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนสมัยพิเศษเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ.1997 ที่เห็นควรให้

ข้อเสนอผูกพันเป็นไปตามแนวทางการเจรจาดังกล่าวแล้วย่อมมีผลทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีพันธกรณีที่จะต้องเปิดเสรีภาคการค้าบริการภายในกลุ่มภูมิภาคนี้อย่างเต็มที่ในทุกสาขาบริการ ซึ่งรวมถึงสาขาบริการย่อยต่างๆ (Sectors and Sub-sectors) และรูปแบบ (Modes) ของการให้บริการภายในปี ค.ศ.2020 นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่ประเทศสมาชิกไม่อาจนำข้ออ้างเรื่องข้อจำกัดหรือเงื่อนไข เกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการเปิดเสรีกำหนดตามลำดับตามหลักเกณฑ์ของ GATS มาใช้ได้อีก กล่าวคือ เป็นพันธกรณีที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศจะเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอื่นมาประกอบธุรกิจบริการได้อย่างเสรีมากขึ้น

2.1.2 วัตถุประสงค์ของกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน

การเปิดเสรีด้านการค้าบริการภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้ เป็นการสานต่อความพยายามในระดับเอกภาคีของประเทศสมาชิกอาเซียนในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 สู่ระดับภูมิภาค ซึ่งประเทศสมาชิกได้ลงนามไว้ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 ด้วยกรอบความคิดของการให้สิทธิประโยชน์ต่อกันมากกว่าที่แต่ละประเทศสมาชิกได้ผูกพันไว้กับความตกลงว่าด้วยการค้าบริการหรือ GATS ดังมีวัตถุประสงค์คือ

เพื่อขยายความร่วมมือด้านการบริการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับประเทศนอกกลุ่มเพื่อลดอุปสรรคในการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก และเพื่อเปิดเสรีการค้าบริการภายในกลุ่มสมาชิกอาเซียนให้มากกว่าที่แต่ละประเทศมีพันธกรณีการเปิดเสรีในเวทีขององค์การการค้าโลกทั้งในแนวลึกและขอบเขตของการเปิดเสรีการค้าบริการ โดยจัดตั้ง "เขตการค้าเสรีด้านการบริการ" ภายในภูมิภาคอาเซียน⁴

และเพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการดังกล่าว จึงได้กำหนดพันธกรณีของประเทศสมาชิกไว้ตามข้อ 2 เรื่องขอบเขตของความร่วมมือไว้ดังนี้

⁴ AFAS : Article I Objectives.

- (1) ประเทศสมาชิกอาเซียนมีพันธกรณีในการเข้าร่วมในข้อตกลงด้านความร่วมมือภายใต้ AFAS และหากมีจำนวนสมาชิกที่มีความพร้อมในการจัดทำข้อตกลงดังกล่าวตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไปก็สามารถดำเนินการไปก่อนได้
- (2) ประเทศสมาชิกจะส่งเสริมและเกื้อหนุนความร่วมมือใดๆ ที่มีอยู่ในสาขาบริการต่างๆ และจะพัฒนาความร่วมมือในการเปิดเสรีในสาขาที่ยังไม่ได้จัดให้มีการร่วมมือโดย จัดตั้งหรือพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นโครงสร้างพื้นฐาน ร่วมกันผลิต ร่วมกันดำเนินการตลาดและ จัดให้มีการซื้อขายต่างๆ รวมทั้งวิจัยและพัฒนาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน
- (3) ประเทศสมาชิกจะกำหนดสาขาการให้บริการเพื่อการประสานงานและ จัดให้มีแผนดำเนินการ รายการ และความเข้าใจใดๆ ซึ่งจะให้ รายละเอียดในหลักการพื้นฐานและการพัฒนาความร่วมมือต่อไป⁵

2.1.3 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนในการเปิดเสรีทางการค้าบริการกับกฎเกณฑ์ของ GATS

ประเด็นที่น่าสนใจและอาจจะเป็นปัญหาในทางกฎหมายระหว่างประเทศได้ คือ การเปิดเสรีการค้าบริการใน ASEAN ตามกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน หรือ AFAS ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการร่วมมือและช่วยเหลือกันในระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อในมีความสามารถในการแข่งขันกับตลาดการค้าเสรีได้นั้น ประเทศสมาชิกสามารถให้สิทธิพิเศษแก่กันมากกว่าที่เสนอในองค์การการค้าโลก ในลักษณะ GATS-plus Commitments นั้น จะขัดกับกฎเกณฑ์ของ GATS ในเรื่อง Most-Favored-Nations หรือ MFN หรือไม่

เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคเพื่อให้สิทธิพิเศษแก่กันในด้านการค้าบริการของอาเซียนนั้น มีลักษณะเป็น Preferential liberalization of services คือมีการจัดทำความตกลงในระดับภูมิภาคเพื่อเปิดเสรีทางการค้าบริการให้กับสมาชิกในภูมิภาคมากกว่าสมาชิกนอกกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะที่เปิดกว้างครอบคลุมในสาขาที่กว้างกว่า GATS กล่าวคือ

⁵ AFAS : Article II Areas of Cooperation.

สาขาการเงิน (ประกอบด้วย การธนาคาร การประกันภัย ธุรกิจเงินทุนเครดิตฟองซิเอร์ และธุรกิจหลักทรัพย์) สาขาการขนส่งทางทะเล สาขาการขนส่งทางอากาศ สาขาการสื่อสารโทรคมนาคม สาขาการท่องเที่ยว สาขาการก่อสร้าง และสาขาบริการธุรกิจ เป็นการให้บริการเพิ่มเติมจาก GATS อีก 7 สาขา นอกจากนี้ความตกลงของ AFAS ยังมีลักษณะที่ใช้บังคับกับทุกรูปแบบของการให้บริการ All modes of supply ได้แก่ การให้บริการข้ามพรมแดน หรือ Cross-borders Supply การบริโภคบริการในต่างประเทศ หรือ Consumption abroad การจัดตั้งกิจการ หรือ Commercial presence และ การให้บริการของบุคคลธรรมดาในอีกรัฐหนึ่ง หรือ Presence of natural persons

ข้อตกลงของ GATS มาตรา 5 ได้กำหนดว่าประเทศสมาชิกของ GATS มีสิทธิจะเข้าร่วมในข้อตกลงในการเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศสมาชิกอื่นๆ โดยเงื่อนไขที่ว่าข้อตกลงนั้นมีความครอบคลุมในสาขาการบริการที่สำคัญ และมีมาตรการกำจัดอุปสรรคในการกีดกันหรือการเลือกปฏิบัติทางการค้าบริการระหว่างรัฐที่เข้าทำสัญญา โดยวิธีการกำจัดวิธีการกีดกันที่ปรากฏอยู่และหรือการห้ามมิให้มีมาตรการใหม่ๆ ในการกีดกันทางการค้า⁶ และตามมาตรา 5 ข้อ 3 ยังกำหนดให้ประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาอาจจะรวมกลุ่มทางการค้าด้วยเงื่อนไขที่ยืดหยุ่น คือ อาจมีการให้สิทธิประโยชน์ต่อกัน โดยผ่านนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติของประเทศที่เข้าร่วมกลุ่มกันได้มากขึ้น ดังนั้นการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ หรือการรวมตัวทางเศรษฐกิจ จึง ไม่เป็นการต้องห้ามตามข้อตกลงทั่วไปในเรื่องการค้าและบริการโดยรัฐสมาชิกของข้อตกลงนี้ สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีในข้อตกลงเรื่องการค้าเสรีอื่นใดได้เพราะไม่เป็นการขัดต่อหลักการสนับสนุนให้มีการค้าเสรีมากขึ้นแต่การรวมตัวนั้นจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติและจะต้องไม่เป็นการสร้างรูปแบบใหม่ๆ ของการเลือกปฏิบัติ⁷

⁶ GATS: Article V Economic Integration

ไม่ใช่คำแปลเป็นทางการ ข้อความภาษาอังกฤษคือ

“This Agreement shall not prevent any of its Members from being a party to or entering into an agreement liberalizing trade in services between or among the parties to such an agreement, provided that such an agreement:

(a) has substantial sectoral coverage, and

(b) provides for the absence or elimination of substantially all discrimination, in the sense of Article XVII, between or among the parties, in the sectors covered under subparagraph (a), through:

(i) elimination of existing discriminatory measures, and/or

(ii) prohibition of new or more discriminatory measures, either at the entry into force of that agreement or on the basis of a reasonable time-frame, except for measures permitted under Article XI, XIU, XIV, and XIVbis

⁷ รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร ปัจจุสานนท์, “ข้อคิดเกี่ยวกับผลกระทบของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการรอบอุรุกวัยต่อกฎหมายไทย”. 60 ปี กฎศีกา สำนักงานกฤษฎีกา, หน้า 376.

นอกจากนี้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจึงไม่ขัดต่อหลัก MFN ของ GATS เนื่องจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมีเป้าหมายที่จะจัดการเลือกปฏิบัติซึ่งเป็นกรณีที่รัฐหนึ่งได้ตกลงให้สิทธิประโยชน์ในการทางค้าและบริการแก่รัฐอื่นรัฐหนึ่งโดยเฉพาะ⁸ มากกว่าประเทศอื่นๆ อันเป็นการอนุเคราะห์ให้แก่บางประเทศเป็นกรณีพิเศษ อีกทั้ง GATS ยังเป็นการเจรจาทางการค้าหลายฝ่ายที่ภาคีแต่ละประเทศมีพันธกรณีให้สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการค้าบริการให้แก่ประเทศภาคีอื่นๆ โดยที่ไม่เป็นการปฏิบัติต่อประเทศภาคีใดให้ด้อยไปกว่าที่ได้ตกลงไว้ในตารางข้อผูกพันซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลง GATS แต่มิได้ห้ามรัฐสมาชิกไปรวมในความตกลงจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจ เพื่อเปิดการค้าเสรีในสาขาบริการใดๆ และกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนั้นได้ครอบคลุมถึงการค้าบริการสาขาต่างๆ และรูปแบบต่างๆ ของการค้าบริการ ตลอดจนเป็นบริการที่มีปริมาณการค้ามากพอสมควร อีกทั้งยังห้ามสร้างมาตรการเลือกปฏิบัติไม่ว่าในรูปแบบใดในระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน และเมื่อประเทศภาคีของ GATS ได้รวมกลุ่มทางการค้าบริการแล้วก็จะสามารถให้การปฏิบัติต่อกันในกลุ่มเศรษฐกิจนั้นดีกว่าที่ให้แก่ประเทศอื่นในระดับของ GATS ซึ่งหมายความว่าจะมีการให้การปฏิบัติต่อรัฐต่างๆ สองระดับคือ การให้การปฏิบัติต่อประเทศในกลุ่มเศรษฐกิจ กับการให้การปฏิบัติต่อประเทศนอกกลุ่มเศรษฐกิจ

2.2 วิเคราะห์หลักกฎหมายของกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน

เมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (AFAS) แล้วพบว่า บางส่วนมีความสอดคล้องกับ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์การเปิดเสรีการค้าบริการ การเจรจา และความตกลงต่างๆ รวมทั้งการยอมรับสมาชิกใหม่ซึ่งต้องผ่านหลักเกณฑ์ของการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียนก่อน ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศชนิดหนึ่งเช่นกัน แต่มีรายละเอียดเพิ่มเติมในเรื่องที่ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องดำเนินการขยายความร่วมมือและการเปิดเสรีด้านการค้าบริการในอาเซียนซึ่งจะต้องมีความผูกพันมากกว่า GATS โดยมีเป้าหมายเพื่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีด้านบริการ

⁸ GATS, Part II General Obligation and Disciplines, Article II Most-Favoured-Nation Treatment.

2.2.1 หลักการค่าบริการเสรีของกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน

กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนได้กำหนดถึงหลักการเปิดเสรีของการบริการไว้ใน มาตรา 3 ซึ่งเป็นเรื่องของข้อผูกพันที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องทำการขยายขอบเขตการค่าบริการทั้งในระดับที่ลึกและกว้างกว่าที่ประเทศสมาชิกได้ผูกพันตนไว้ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการบริการ หรือ GATS โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดตั้ง “เขตการค้าเสรีด้านการบริการ” ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน ให้ครอบคลุมสาขาบริการที่มากพอภายใต้กรอบเวลาที่เหมาะสมที่จะตกลงเจรจากันระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน ทั้งนี้บทบัญญัติของกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน มาตรา 3 (a) และ (b) ได้กำหนดวิธีการเปิดเสรีการค่าบริการโดยให้มีการยกเลิกมาตรการเลือกปฏิบัติ และยกเลิกข้อจำกัดด้านการเปิดตลาดที่มีอยู่เดิมและห้ามการออกมาตรการใหม่ที่มี ลักษณะเลือกปฏิบัติ และห้ามออกข้อจำกัดใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดตลาด

พันธกรณีที่รัฐสมาชิกผูกพันตนเองไว้กับความตกลงว่าด้วยการบริการ (General Agreement on Trade in Services) แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- (1) พันธกรณีที่ใช้บังคับกับการค่าบริการทุกประเภท โดยไม่คำนึงว่ารัฐสมาชิกจะได้เสนอที่จะเปิดในตารางข้อผูกพันหรือไม่ (Obligation regarding Trade in Services in all service sectors)
- (2) พันธกรณีที่ใช้บังคับเฉพาะกับการค่าบริการประเภทที่รัฐสมาชิกได้ยอมเสนอข้อผูกพันไว้ตามตารางข้อผูกพันเท่านั้น (Obligation regarding Trade in Services in sectors where specific commitment have been undertaken)
- (3) พันธกรณีที่ใช้บังคับเฉพาะกับสาระของข้อผูกพันตามตารางข้อผูกพัน (Obligations dependent on the content of specific commitments)
- (4) พันธกรณีอื่นๆ ได้แก่ พันธกรณีที่รัฐสมาชิกต้องเข้าร่วมเจรจาต่อไปเพื่อให้บรรลุถึงหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้า และพันธกรณีตามภาคผนวกของ GATS

การเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียน ได้ยึดหลักการเช่นเดียวกับ GATS กล่าวคือ เป็นการเปิดเสรีก้าวหน้าตามลำดับ (Progressive Liberalization) ตามภาค 3 และ 4 ของ ข้อตกลงว่าด้วยการค้าบริการหลัก การเปิดเสรีก้าวหน้าตามลำดับนั้นอาศัยการเจรจาการค้า พหุภาคี ตามมาตรา 19 เพื่อลดหรือขจัดผลกระทบในทางลบที่จะมีต่อการค้าบริการ โดยประเทศ สมาชิกต้องแสดงตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedule of specific commitment) เอาไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อกำหนด ข้อจำกัด และเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาด
2. เงื่อนไขและข้อจำกัดว่าด้วยการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
3. การยอมรับเกี่ยวกับข้อผูกพันเพิ่มเติม
4. กรอบเวลาในการปฏิบัติตามข้อผูกพันดังกล่าว
5. วันที่ที่ข้อผูกพันเช่นนั้นจะมีผลใช้บังคับ

จะเห็นได้ว่าพันธกรณีของอาเซียนตามกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ นี้ มีลักษณะเป็นพันธกรณีซึ่งขึ้นอยู่กับสาระของข้อผูกพันตามตารางข้อผูกพัน โดยมุ่งเน้นหลัก สองประการ คือ การเข้าถึงตลาด (Market Access) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National treatment) อันเป็นหลักการที่สำคัญที่จะทำให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการมากขึ้น แต่หลักทั้งสอง อาจถูกจำกัดหรือถูกเบี่ยงเบนจากรัฐสมาชิกที่เข้าร่วมเจรจาได้ เพราะรัฐสมาชิกมีอำนาจอธิปไตยที่จะตั้งเงื่อนไขหรือข้อจำกัดเกี่ยวกับหลักการทั้งสองได้ โดยการตั้ง Horizontal Commitment ซึ่งเป็นการจำกัดหลักทั้งสองในธุรกิจการค้าบริการทุกประเภทของรัฐสมาชิก และการตั้ง Specific Commitments ซึ่งเป็นการจำกัดหลักทั้งสองในธุรกิจการค้าบริการบางประเภทและในบางรูปแบบ ของการให้บริการ

การจัดทำและการเจรจากรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน นั้นเป็นไปตามข้อ 4 ของ กรอบความตกลงดังกล่าวที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องเข้าร่วม การเจรจาเพื่อให้ได้ข้อผูกพันการเปิดเสรีที่มากกว่าที่ระบุไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ GATS ทั้งนี้ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติเป็นพิเศษต่อกันตามหลักการ MFN หรือหลักการปฏิบัติ เยี่ยงคนชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ซึ่ง ลักษณะการจัดทำตารางข้อผูกพันของ GATS ในภาคการค้า บริการนั้นได้กำหนดให้ประเทศที่ยื่นตารางข้อผูกพันมีพันธกรณีซึ่งขึ้นอยู่กับสาระของข้อผูกพันตาม ตารางข้อผูกพัน (Obligations dependent on the content of specific commitments) ซึ่งเป็นรูปแบบของพันธกรณีที่สามารถนำมาประเมินระดับการเปิดเสรีของรัฐสมาชิกได้มากที่สุด

สำหรับพันธกรณีซึ่งขึ้นอยู่กับสาระของข้อผูกพันตามตารางข้อผูกพันนั้นได้กำหนดให้รัฐสมาชิกจัดทำตารางข้อผูกพันที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ พันธกรณีย่อย 2 กรณีคือ

1. การเข้าถึงตลาด (Market Access) ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของ Article XVI ของ GATS อันเป็นพันธกรณีซึ่งมีรายละเอียดและเงื่อนไขเป็นไปตามข้อผูกพันในตารางข้อผูกพันที่จะกล่าวถึงรูปแบบการให้บริการ 4 รูปแบบ (Modes of supply) กล่าวคือ

- (1) การค้าบริการจากดินแดนของประเทศสมาชิก
- (2) การให้บริการแก่ผู้รับบริการที่มาจากประเทศสมาชิกอื่น
- (3) การค้าบริการโดยผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่น
- (4) การค้าบริการโดยบุคคลธรรมดา

โดยรัฐสมาชิกจะกำหนดว่าจะเปิดตลาดภายในให้กับผู้ให้บริการการค้าบริการต่างชาตินาน้อยเท่าใด และมีความเข้มงวดมากน้อยเพียงใด โดยการเจรจาต่อรองกันนี้ มาตรการของรัฐสมาชิกที่ใช้เพื่อจำกัดระดับของการเปิดตลาดภายในของการค้าบริการบางประเภท (Sector) และรูปแบบของการให้บริการ (Mode of service) ที่สำคัญมีอยู่ด้วยกัน 6 มาตรการคือ⁹

- (ก) การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ (Limitations of the number of service suppliers)
- (ข) การจำกัดมูลค่ารวมของธุรกรรมของการให้บริการหรือทรัพย์สิน (Limitations on the total value of services transactions or assets)
- (ค) การจำกัดผลผลิตรวมของการบริการ (Limitation on total output)
- (ง) การจำกัดจำนวนรวมของบุคคลธรรมดาซึ่งถูกจ้างงาน (Limitation on the total number of natural persons that may be employed)
- (จ) มาตรการจำกัดรูปแบบและประเภทของนิติบุคคลของผู้ให้บริการ (Measures which restrict the types of legal entity through which a service is provided)

⁹ ASEAN Secretariat, Report of the nineteenth meeting of the coordinating committee on services (CCS), Annex 4.

(จ) การจำกัดจำนวนทุนของต่างชาติ (Limitation on the foreign capital for investment)¹⁰

หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ตาม Article XVII ซึ่งมี ความหมายในทางกฎหมายว่ารัฐสมาชิกจะต้องปฏิบัติต่อผู้ให้บริการของรัฐสมาชิกอื่นไม่น้อยกว่า การปฏิบัติต่อผู้ให้บริการคนชาติของรัฐตนเอง ซึ่งหากรัฐสมาชิกยังไม่ต้องการจะให้การปฏิบัติต่อ ผู้ให้บริการต่างชาติเหมือนผู้ให้บริการชาติตน รัฐก็สามารถที่จะตั้งเงื่อนไขหรือข้อจำกัดไว้ภายใน "รูปแบบของการให้บริการ" หรือ Mode of service ได้ โดยการตั้งเงื่อนไขหรือข้อจำกัดไว้ภายใน ตารางข้อผูกพันที่จะนำเสนอเพื่อการเจรจา

หลักการเข้าถึงตลาดและหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติเป็นวิธีการสำคัญที่จะ ทำให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการมากขึ้น แต่หลักทั้งสองอาจถูกจำกัดหรือถูกเบี่ยงเบนจาก รัฐสมาชิกที่เข้าร่วมเจรจาได้ เพราะรัฐสมาชิกมีอำนาจอธิปไตยที่จะตั้งเงื่อนไขหรือข้อจำกัด เกี่ยวกับหลักทั้งสองโดยจัดทำเป็นตารางข้อผูกพันใน 2 ลักษณะคือ

- (1) การตั้งข้อผูกพันในแนวนอน หรือ Horizontal commitments ซึ่งจะเป็น การจำกัดหลักทั้งสองในธุรกิจการค้าบริการทุกประเภทของรัฐสมาชิก และ
- (2) การตั้งข้อผูกพันเฉพาะ หรือ Specific commitments ซึ่งเป็นการจำกัด หลักทั้งสองในธุรกิจการค้าบริการบางประเภท หรือ Sector และในบาง รูปแบบของการให้บริการหรือ Mode of service

สรุปรูปแบบพันธกรณีซึ่ง AFAS ได้นำมาใช้ในการเจรจาและจัดทำตารางข้อผูกพันนี้ จะเป็นไปตามรูปแบบพันธกรณีของ GATS แต่สำหรับกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของ อาเซียนนั้นได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องจัดทำตารางข้อผูกพันให้มากกว่าที่ผูกพันไว้

¹⁰ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ผลกระทบต่อการค้าบริการจากการเปิดเสรีภายหลังจากการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย สาขาบริการวิชาชีพ", หน้า 19-20.

ใน GATS และต้องให้การปฏิบัติระหว่างสมาชิกในลักษณะหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง

2.2.2 หลักการของความผูกพันที่ต้องมีมากกว่าที่ได้ตกลงไว้ใน GATS หรือ GATS Plus Commitment และการยื่นข้อผูกพันของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีลักษณะเป็น GATS Plus Commitment

ตามบทบัญญัติของกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน มาตรา 1 และมาตรา 4 ประเทศสมาชิกจะต้องเข้าร่วมการเจรจาโดยวิธีการที่จะให้มีผลต่อการค้าบริการในสาขาย่อยเฉพาะด้านต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อผูกพันการเปิดเสรีที่มากกว่าจะระบุในตารางข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ GATS ทั้งนี้ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติเป็นพิเศษต่อกันตามหลักการ MFN โดยให้ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศกำหนดตารางข้อผูกพันเฉพาะเพื่อเจรจาดังที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกเปิดเสรีการค้าบริการและให้มีการขยายความร่วมมือซึ่งจะมากกว่าที่ได้ผูกพันไว้ใน GATS รวมทั้งจะต้องเข้าร่วมการเจรจาเพื่อให้ได้ข้อผูกพันการเปิดเสรีที่มากกว่าที่ระบุในตารางข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ GATS ทั้งนี้ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติเป็นพิเศษต่อกันตามหลักการ MFN ดังนั้นการเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนจึงได้ยึดเอาหลักเกณฑ์ต่างๆ ของความตกลง GATS มาใช้บังคับ โดยยังคงรักษาหลักการสำคัญของ GATT อันได้แก่ หลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง ซึ่งตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน และหลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งนี้ เป็นแบบไม่มีเงื่อนไข และมีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องเริ่มใช้ในทันทีที่ความตกลงใช้บังคับ ทั้งกับการบริการและผู้ให้บริการจากประเทศอื่นๆ

อย่างไรก็ตามข้อกำหนดเรื่อง MFN Clauses ของ GATS สามารถมีข้อยกเว้นได้โดยมีการยินยอมให้รัฐสมาชิกยังคงมีมาตรการต่างๆ บางอย่างได้ แม้จะเป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับหลัก MFN แต่มาตรการเหล่านี้ต้องเป็นมาตรการที่มีกำหนดขึ้นไว้ตั้งแต่ก่อนที่ความตกลงจะใช้บังคับ

เนื่องจากการเจรจาเพื่อเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนได้มีการนำเอากฎ GATS Plus มาใช้ โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกเปิดเสรีภายใต้กรอบอาเซียนที่มากกว่าข้อผูกพันของประเทศสมาชิกที่ให้ไว้ใน GATS ซึ่งเป็นการขยายผลให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถให้สิทธิพิเศษแก่กันมากกว่าที่ให้กับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน การให้สิทธิพิเศษในระดับภูมิภาคนี้มี

ลักษณะเป็น Preferential liberalization of services โดยความตกลงเปิดเสรีของประเทศในกลุ่มอาเซียนนี้จะต้องมี Coverage ที่กว้างกว่า GATS และความตกลงนั้นจะต้องใช้บังคับกับทุกรูปแบบของการให้บริการ ข้อเสนอแนะจะต้องได้รับการปรับปรุงให้เกินกว่าข้อผูกพันที่มีไว้ต่อ GATS ในกรณีที่ประเทศสมาชิกไม่มีข้อผูกพันไว้ในระดับ GATS ก็ให้จัดทำข้อเสนอที่มีลักษณะเป็นการอนุเคราะห์ไม่ด้อยไปกว่าที่อนุเคราะห์แก่ประเทศนอกอาเซียน ซึ่งจากผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการอันเป็นการประชุมเพื่อการเจรจาการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ AFAS หรือที่เรียกว่า ASEAN Coordinating Committee on Services ในครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 22-24 เมษายน พ.ศ.2540 นั้น ได้มีการกำหนดยืนยันถ้อยคำ GATS Plus ที่ใช้ให้ชัดเจนขึ้นกล่าวคือ ให้ความหมายรวมถึง

1. หมายถึงข้อเสนอที่ได้รับการปรับปรุงให้มีลักษณะเกินกว่าข้อเสนอที่ได้ทำไว้ในระดับ GATS หรือ
2. การทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้¹¹

อนึ่งตามบทบัญญัติในข้อ 5 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ หรือ GATS ขององค์การการค้าโลก ซึ่งว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หรือ Economic Integration อนุญาตให้สมาชิกขององค์การการค้าโลกตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป สามารถจัดทำความตกลงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ในการเปิดเสรีการค้าบริการให้แก่กันและกันมากกว่าที่ให้กับประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกอื่นได้ หากความตกลงนั้นไม่มีผลทำให้ผลประโยชน์จากข้อผูกพันซึ่งประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกที่อยู่นอกเหนือจากความตกลงพึงได้รับต้องลดน้อยลงไป ดังนั้นกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนที่มีลักษณะการให้ความผูกพันที่มากกว่าที่ให้ไว้ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ หรือที่เรียกว่า GATS Plus นั้นไม่ขัดต่อหลัก MFN หรือหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งตามที่บัญญัติไว้ใน ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

ในการพิจารณาว่าระดับการเปิดเสรีทางการค้าบริการของอาเซียนไปได้ในระดับใด จำเป็นต้องเปรียบเทียบการระดับการเปิดเสรีของการค้าบริการใน ASEAN กับ การเปิด

¹¹ Report of the Ninth Meeting of The ASEAN Coordinating Committee on Services, ASEAN Secretariat 1998.

เสรีของการค้าบริการใน GATS มาเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ มีการยกเว้นหลัก MFN ในการค้าบริการ ประเภทนั้นหรือไม่ มีข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับ Market Access และ National treatment ซึ่งปรากฏในตารางข้อผูกพันซึ่งแสดงความลึกของระดับการเปิด และลักษณะของพันธกรณีตามภาคผนวก รวมทั้งจำนวนสาขาและสาขาย่อยที่เสนอเปิด ในทุกๆ สาขาทั้ง 7 สาขาได้แก่สาขาการเงิน (ประกอบด้วย การธนาคาร การประกันภัย ธุรกิจเงินทุนเครดิตฟองซิเอร์ และธุรกิจหลักทรัพย์) สาขาการขนส่งทางทะเล สาขาการขนส่งทางอากาศ สาขาการสื่อสารโทรคมนาคม สาขาการท่องเที่ยว สาขาการก่อสร้าง และสาขาบริการธุรกิจ

ตามกฎเกณฑ์ของกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน หรือ AFAS ใน มาตรา 1 เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ AFAS ที่ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนจะผูกพันในการขยายความร่วมมือและเปิดเสรีด้านการค้าบริการในอาเซียนให้มากกว่าที่ได้ผูกพันใน ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการหรือ GATS ดังที่เรียกกันว่า GATS-Plus ดังนั้นการวิเคราะห์ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้ AFAS หรือไม่ จำเป็นต้องวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการเปิดเสรีการค้าบริการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ผูกพันตนไว้ตาม GATS กับที่ได้ผูกพันไว้ตาม AFAS ซึ่งในหัวข้อนี้จะวิเคราะห์ในแง่ สาขาและสาขาย่อย (Sectors and Sub-sectors) ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ยื่นข้อผูกพันไว้ ส่วนในข้อถัดไปจะวิเคราะห์ในแง่ของการลดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขตามตารางข้อผูกพันทั้งส่วนที่เป็นข้อผูกพันทั่วไปหรือข้อผูกพันตามแนวนอน (Horizontal Commitments) และข้อผูกพันเฉพาะตามตารางข้อผูกพัน (Specific Commitments) ของแต่ละประเทศ

ในการเจรจาเปิดเสรีด้านการค้าบริการภายใต้ กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนในช่วง มกราคม พ.ศ.2539 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นการเจรจาในรอบแรก ประเทศสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศ ได้ยื่นข้อผูกพันในการค้าบริการด้วยกัน 7 สาขา โดยแต่ละประเทศได้ยื่นเสนอข้อผูกพันเป็นจำนวนสาขาและสาขาย่อยได้แก่

- ประเทศบรูไน เสนอผูกพัน 10 สาขาและสาขาย่อย
- ประเทศมาเลเซีย เสนอผูกพัน 27 สาขาและสาขาย่อยและปรับปรุงข้อผูกพันทั่วไป หรือ Horizontal Commitments สำหรับสาขาการธนาคารและการเงินอื่นๆ ที่มีธนาคาร
- ประเทศลาว เสนอผูกพัน 14 สาขาและสาขาย่อย
- ประเทศมาเลเซีย เสนอผูกพัน 17 สาขาและสาขาย่อย
- ประเทศพม่า เสนอผูกพัน 9 สาขาและสาขาย่อย

- ประเทศฟิลิปปินส์ เสนอผูกพัน 12 สาขาและสาขาย่อย
- ประเทศสิงคโปร์ เสนอผูกพัน 7 สาขาและสาขาย่อย
- ประเทศไทย เสนอผูกพัน 21 สาขาและสาขาย่อย
- ประเทศเวียดนาม เสนอผูกพัน 25 สาขาและสาขาย่อย

ดังนั้นเพื่อให้เห็นข้อเท็จจริงการเปิดเสรีการค้าบริการในกลุ่มประเทศอาเซียนว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus Commitment หรือไม่จำเป็นจะต้องวิเคราะห์การยื่นข้อผูกพันของแต่ละประเทศ โดยพิจารณาเฉพาะสาขาและสาขาย่อยที่ได้ยื่นข้อเสนอกภายใต้ AFAS กล่าวคือ

(1) สาขาบริการทางธุรกิจ

(1.1) ประเทศบรูไน

ประเทศบรูไนยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมภายใต้ AFAS ในสาขาย่อยการบริการด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services) (CPC8671) จากที่ยื่นข้อผูกพันไว้ใน GATS เพียงสองสาขาย่อยคือ การบริการด้านบัญชีและการตรวจสอบบัญชี กับ ด้านการแพทย์และทันตแพทย์ จึงเป็นการเพิ่มเติมสาขาย่อยอีกหนึ่งสาขา ซึ่งมีลักษณะเป็น GATS Plus

(1.2) ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมภายใต้ AFAS ในสาขาย่อยการบริการที่ปรึกษาด้านวิศวกรรมโรงงานและการผลิต (Advisory and consultative Services) (CPC 86721) บริการออกแบบด้านวิศวกรรมโรงงานและการผลิต (Engineering design services for industrial process and production) (CPC 86725) บริการด้านการจัดโครงการ (Project management services for construction) (CPC86601) บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Consultancy sources related to the installation of computer hardware) บริการเกี่ยวกับการใช้ซอฟต์แวร์ (Software implementation services) (CPC842) บริการวิจัยและการพัฒนา (Interdisciplinary R&D)(CPC853) บริการวิเคราะห์และทดสอบทางเทคนิค (Technical Testing and Analysis and Services) (CPC 8676) บริการที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Services incidental of manufacturing) (CPC 884 & 885) บริการซ่อมบำรุง (ยกเว้นเครื่องมือเกี่ยวกับการขนส่ง)(Maintenance and repair of equipment (not including vessel, aircraft, of other transport equipment) (CPC 633, 8861, 8866) การยื่นข้อผูกพันของประเทศอินโดนีเซียภายใต้ AFAS เป็นการยื่นเพิ่มเติมเฉพาะสาขาย่อย ด้านการบริการวิเคราะห์และทดสอบทางเทคนิค การบริการเกี่ยวกับการผลิต การบริการซ่อมบำรุงยกเว้นเครื่องมือเกี่ยวกับ

การขนส่ง เป็นจำนวน 3 สาขาย่อยเท่านั้น นอกนั้นได้ยื่นไว้ใน GATS แล้ว แต่ก็ถือได้ว่ามีลักษณะเพิ่มเติมจาก GATS

(1.3) ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมภายใต้ AFAS ในสาขาย่อยการบริการค้าส่ง ค้าปลีกและธุรกิจขายตรง(Wholesale retail trade services and direct selling business) ซึ่งเป็นสาขาย่อยใหม่ที่ไม่ได้ยื่นข้อผูกพันภายใต้ GATS จึงถือได้ว่าเป็น GATS Plus

(1.4) ประเทศพม่า

ประเทศพม่าเดิมไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาบริการธุรกิจไว้เลย ภายใต้ GATS แต่ภายใต้ AFAS ได้ยื่นข้อผูกพันสาขาบริการวิจัยตลาด (Market Research services) และบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับด้านการจัดการด้านการตลาด (Market Management Consulting services) ซึ่งถือเป็นสาขาใหม่มีลักษณะเป็น GATS Plus

(1.5) ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ยื่นข้อผูกพันภายใต้ GATS ในสาขาบริการธุรกิจไว้เพียงสองสาขาเท่านั้นคือ บริการให้เช่าหรือให้ยืมโดยไม่มีผู้ประสานงานเกี่ยวกับเรือและเครื่องบิน และบริการด้าน Convention Services เท่านั้น แต่ใน AFAS ได้ยื่นตารางข้อผูกพันในสาขา บริการตรวจสอบบัญชี (Auditing Services) บริการด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services) (CPC 8671) บริการวางแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental (Urban) Planning Services) (CPC 86741) บริการสถาปัตยกรรมภูมิประเทศ (Landscape Architectural Services) (CPC 86742) บริการตกแต่งภายใน (Interior (Specialty) Design Services) (CPC 86907) บริการด้านวิศวกรรม (Engineering Services) (CPC 8672) ซึ่งเป็นสาขาใหม่ทั้ง 6 สาขา อันทำให้มีลักษณะความผูกพันการเปิดเสรีที่มากกว่าใน GATS

(1.6) ประเทศสิงคโปร์

เนื่องจากประเทศสิงคโปร์ได้ยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ GATS ไว้ในระดับที่มากพอสมควรในด้านสาขาที่เปิดเสรี การยื่นข้อผูกพันใน AFAS ในแง่สาขาและสาขาย่อยจึงไม่แตกต่างจากที่ได้ยื่นไว้ใน GATS

(1.7) ประเทศไทย

ข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการที่ประเทศไทยได้ยื่นไว้ภายใต้ GATS ในสาขาบริการธุรกิจนั้นไม่ได้มีสาขาวิจัยและการพัฒนา (Research and Development Services) แต่ภายใต้ AFAS ประเทศไทยได้ยื่นข้อผูกพันในด้านนี้ไว้หลายสาขาย่อยด้วยกัน ได้แก่ การวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ (Research and Development on Science Services) ซึ่งผูกพันในสาขาย่อยในการบริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองด้านฟิสิกส์ บริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองในด้านเคมีและชีววิทยา บริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองในด้านวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี บริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองในด้านวิทยาศาสตร์อื่นๆ สาขาการวิจัยและพัฒนาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการสาขาย่อยด้านการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ (Research and Development on Science Services) ซึ่งผูกพันในสาขาย่อยในการบริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองด้านฟิสิกส์ บริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองในด้านเคมีและชีววิทยา บริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองในด้านวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี บริการวิจัยและบุกเบิกการทดลองในด้านวิทยาศาสตร์อื่นๆ สาขาการวิจัยและพัฒนาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการสาขาย่อยด้านการวิจัยและบุกเบิกการทดลองในด้านเศรษฐศาสตร์ ในด้านกฎหมายและด้านภาษาศาสตร์ ส่วนสาขาสุดท้ายคือบริการที่ปรึกษาด้านการจัดการ มีสาขาย่อยได้แก่บริการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินยกเว้นภาษีธุรกิจ บริการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นสาขาย่อยใหม่ 10 สาขาด้วยกันทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(1.8) ประเทศลาว

ประเทศลาวไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกและไม่ได้เป็นภาคีในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ แต่เมื่อเป็นสมาชิกอาเซียนและได้เข้าร่วมผูกพันตามกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนก็ได้ยื่นข้อผูกพันในบริการด้านสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(1.9) ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกแต่ได้ยื่นข้อผูกพันภายใต้ AFAS ไว้สามสาขา ได้แก่ บริการด้านวิศวกรรม ด้านการบัญชีและตรวจสอบบัญชี ด้านภาษี ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(2) สาขาการก่อสร้างและบริการที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรรม

(2.1) ประเทศบรูไน

เดิมประเทศบรูไนไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการก่อสร้างไว้ภายใต้ GATS เลย แต่ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ใน AFAS ในด้านบริการก่อสร้างและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง (Construction and related engineering services) ซึ่งถือได้ว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus Commitments

(2.2) ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียยื่นข้อผูกพันสาขาการก่อสร้างไว้ใน GATS ทุกสาขาย่อยยกเว้น บริการงานขั้นสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์ของอาคาร (Building Completion and Finishing Work) (CPC517) เมื่อได้ตกลงยื่นข้อผูกพันใน AFAS จึงได้เสนอเปิดเสรีการบริการ ด้านนี้เพิ่มเติมอันมีลักษณะที่มากกว่าที่ได้ผูกพันใน GATS มีลักษณะเป็น GATS Plus

(2.3) ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียได้ยื่นข้อผูกพันในสาขานี้ไว้ทุกสาขาย่อยแล้วใน GATS เมื่อเข้าร่วมกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการจึงเสนอผูกพันด้าน งานก่อสร้าง จึงไม่ได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมจาก GATS จึงไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus ในแง่การยื่นข้อผูกพัน สาขาหรือสาขาย่อยเพิ่มเติม

(2.4) ประเทศพม่า

เดิมประเทศพม่าไม่ได้ยื่นข้อผูกพันใน GATS ในสาขาการก่อสร้างไว้เลยแต่ได้ยื่นข้อผูกพันภายใต้ AFAS ในสาขาย่อยด้านการประกอบและติดตั้งงานก่อสร้างชนิดสำเร็จรูป (Assembly and erection of prefabricated construction) จึงถือว่ามีลักษณะ GATS Plus

(2.5) ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการก่อสร้างไว้ใน GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันสาขานี้ไว้ใน AFAS ด้านโครงการก่อสร้างของภาคเอกชน (Private Construction Project) (CPC551-517) จึงมีลักษณะเป็น GATS Plus

(2.6) ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ยื่นข้อผูกพันในสาขานี้ไว้ภายใต้ GATS ทั้งหมดทุกสาขาแล้วยกเว้นที่เกี่ยวกับข้อผูกพันทั่วไปตาม Horizontal Commitments เท่านั้น เมื่อยื่นข้อผูกพันใน AFAS จึงไม่ได้ยื่นข้อผูกพันที่มากกว่าแต่อย่างใดจึงไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus ในแง่สาขาและสาขาย่อยที่ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติม

(2.7) ประเทศไทย

เดิมประเทศไทยยื่นข้อผูกพันไว้ใน GATS จำนวน 3 สาขา ได้แก่ สาขาการก่อสร้างเฉพาะด้านงานก่อสร้างอาคารทั่วไป (General Construction Work for Building) งานติดตั้งและงานประกอบ (Installation and Assembly Work) งานก่อสร้างทั่วไปสำหรับวิศวกรรมโยธา (General Construction work for Civil Engineering) และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมในสาขานี้ในด้าน การเตรียมการติดตั้งในงานก่อสร้าง (Pre-erection Work at Construction Work) การประกอบและการติดตั้งงานก่อสร้างชนิดสำเร็จรูป (Assembly and Erection of Prefabricated Constructions) การก่อสร้างด้านการค้า (Special Trade Construction) งานขั้นสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์ของอาคาร (Building Completion and Finishing Work) เป็นสาขาย่อยเพิ่มเติมอีก 4 สาขา จึงทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(2.8) ประเทศลาว

ประเทศลาวไม่ได้ยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการก่อสร้างตาม AFAS ไว้ 2 สาขา คือ งานก่อสร้างอาคาร (Construction Work for Building) และงานก่อสร้างสำหรับวิศวกรรมโยธา Construction Work for Civil Engineering) ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(2.9) ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามไม่ได้ยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการก่อสร้างไว้ 3 สาขาย่อยคือ งานก่อสร้างด้านวิศวกรรมโยธา งานติดตั้งและงานขั้นสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์ของอาคารซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(3) สาขาการเงิน

(3.1) ประเทศบรูไน

เนื่องจากประเทศบรูไนได้ยื่นข้อผูกพันใน GATS ในสาขาการเงินในด้านประกันภัยไว้ทุกสาขา ส่วนด้านการธนาคารมีเฉพาะ การจัดหาและโอนสินทรัพย์ทางการเงิน (Provision and Transfer of Financial Assets) และไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการเงินไว้ใน AFAS เพิ่มเติม จึงไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus ในสาขานี้

(3.2) ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียไม่ได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมในสาขาการเงินใน AFAS แต่ได้มีการปรับปรุงข้อผูกพันทั่วไปตาม Horizontal Commitment ซึ่งจะไปพิจารณาในหัวข้อถัดไปว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus หรือไม่

(3.3) ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียไม่ได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมในสาขาการเงินใน AFAS และไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อผูกพันทั่วไปหรือข้อผูกพันเฉพาะในสาขานี้จึงไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus

(3.4) ประเทศพม่า

ประเทศพม่าไม่ได้ยื่นข้อผูกพันใดๆ ในสาขาการเงินไว้ใน GATS เลย แต่ได้ยื่นข้อผูกพันสาขาการเงินด้าน สำนักงานตัวแทนของธนาคารต่างชาติ (Foreign Bank's Representatives Office Services) ไว้สาขาเดียวภายใต้ AFAS ซึ่งทำให้เป็น GATS Plus

(3.5) ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ ยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการสาขาการเงินไว้ทั้งสองสาขาใหญ่คือ สาขาการประกันภัย (ยกเว้นสาขาย่อยการเป็นตัวกลางในการประกันภัย Insurance Intermediation) และสาขาการธนาคาร (ยกเว้นบริการประนอมหนี้และชำระหนี้ Settlement and Clearing Services) แต่ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในสาขา ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banking) ในสาขาย่อย

(3.5.1) สาขาบริการรับฝากเงินและเงินทุนที่จ่ายคืนเมื่อเรียกคืน (Acceptance of deposits and other repayable funds)

(3.5.2) สาขาบริการค้ำประกันและภาระผูกพัน (Guarantees and Commitments)

(3.5.3) สาขาบริการออกหลักทรัพย์ทุกประเภท (Participation in Issues of all kinds of Securities)

(3.5.4) สาขาบริการออกตราสารการเงินทางการค้า (Money market instrument—bank's own promissory notes, repurchase agreement, certificates of assignment/participation with resource)

(3.5.5) สาขาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign exchange) รวมทั้งบริการตราสารการแลกเปลี่ยน ตราสารดอกเบี้ย (Exchange rate and interest rate instrument) ตราสารเปลี่ยนมือได้อื่นๆ หลักทรัพย์ทางการเงิน (Other allowable negotiable instruments and financial assets) และบริการอื่น เช่น Swaps, Forward rate agreement

(3.5.6) สาขาบริการกิจกรรมอนุพันธ์(Derivative products including but not limited to futures and options)

(3.5.7) สาขาบริการจัดการทรัพย์สิน (Asset Management)

(3.5.8) สาขาบริการให้ยืมเงินทุกประเภท (Lending of all type)

(3.5.9) สาขาบริการชำระเงินและบริการทางการเงินทุกประเภท (All payments and Money Transmission Services)

(3.5.10) สาขาบริการสำหรับบัญชีของตนหรือบัญชีของลูกค้า (Trading for own account or for account of customers)

ซึ่งข้อมูลพันธใน AFAS มีสาขาย่อยที่น้อยกว่าที่ประเทศฟิลิปปินส์ ยื่นไว้ใน GATS สองสาขาย่อยคือ บริการลีสซิ่งและบริการให้คำปรึกษาด้านการเงิน ดังนั้น ข้อมูลพันธของประเทศฟิลิปปินส์ใน AFAS จึงทำให้ไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus ในแง่สาขาย่อยที่ ยื่นข้อมูลพันธเพิ่มเติมจาก GATS

(3.6) ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ได้ยื่นข้อมูลพันธสาขาการเงินไว้ใน GATS ใน ทุกสาขาและสาขาย่อย เมื่อเปรียบเทียบการยื่นข้อมูลพันธใน AFAS ประเทศสิงคโปร์ยื่นข้อมูลพันธ ในด้านบริการให้กู้ยืมทุกชนิด (Lending of all types including consumer credit, mortgage credit, factoring and financing of commercial transaction) ซึ่งไม่ได้มีลักษณะที่ผูกพัน มากกว่าที่ได้กระทำไว้ใน GATS จึงทำให้ไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus ในส่วนนี้

(3.7) ประเทศไทย

ประเทศไทยยื่นข้อผูกพันสาขาการเงินไว้ภายใต้ GATS ในสาขาการประกันภัยทุกสาขาย่อยยกเว้น การประกันภัยต่อและการประกันภัยช่วง ส่วนสาขาการธนาคารไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในด้าน การบริการการค้าเพื่อบัญชีส่วนตัวหรือบัญชีของลูกค้า (Trading for own account or for account of customers) บริการนายหน้าทางการเงิน (Money Broking) บริการประนอมหนี้และชำระหนี้ด้านทรัพย์สินทางการเงิน (Settlement and Clearing Services of Financial Assets) และไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในด้านการจัดหาและโอนข้อมูลทางการเงิน (Provision and Transfer of Financial Information) แต่ใน AFAS ประเทศไทยได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมในด้านหลักทรัพย์ คือ ลดเงื่อนไขด้านการเข้าสู่ตลาดและการประติบัติเยี่ยงคนชาติในข้อผูกพันเฉพาะ คือ อนุญาตให้คนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นในบริษัทหลักทรัพย์ได้เกินกว่ากึ่งหนึ่ง ซึ่งเดิมผูกพันร้อยละ 49 แต่เพิ่มอัตราส่วนให้ถึง ร้อยละ100 และอนุญาตให้บริษัทหลักทรัพย์ที่มีคนต่างชาติถือหุ้นเกินร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว สามารถประกอบธุรกิจนายหน้าได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และลดข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดในสาขาย่อยด้านบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม (Asset Management) ทำให้ประเทศไทยยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการสาขาการเงินเพิ่มเติมจากที่ผูกพันไว้ใน GATS ค่อนข้างมาก ทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(3.8) ประเทศลาว

ประเทศลาวไม่ได้ยื่นข้อผูกพันภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการหรือ GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการเงินภายใต้ AFAS ไว้สองสาขาย่อย คือ บริการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities Broking Services) (CPC81321) และ บริการชำระหรือโอนเงิน (Payments and money transmission services) (CPC 81339) ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีการขอความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(3.9) ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามไม่ได้ยื่นข้อผูกพันภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการหรือGATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการเงินภายใต้ AFAS ไว้สาขาย่อย คือ บริการประกันชีวิตและอุบัติเหตุ (Life, Accident and Health Insurance Services) บริการประกันวินาศภัย (Non-Life Insurance) การประกันภัยต่อและการประกันภัยช่วง (Reinsurance and Retrocession) บริการเสริมการประกันภัยรวมทั้งตัวแทนและนายหน้า (Services Auxiliary

to Insurance including Brokering and Agency Services) บริการให้กู้ยืมทุกรูปแบบ Lending of All Types บริการรับฝากเงิน บริการชำระและโอนเงิน (Financial Leasing Services) ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่ จะมีการขอความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(4) สาขาการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง

(4.1) ประเทศบรูไน

เดิมประเทศบรูไนไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการท่องเที่ยวไว้ ภายใต้ GATS เลย แต่ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ภายใต้ AFAS ในสาขาการท่องเที่ยวและบริการ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ บริการที่พักราคาประหยัด (Budget Hotel) และบริการที่พักตากอากาศ (Resort Hotel/Chalet) จึงทำให้เป็นการยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมจาก GATS มีลักษณะเป็น GATS Plus

(4.2) ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการบริการด้านการท่องเที่ยวไว้หมดทุกสาขาย่อยยกเว้น การเปิดเสรีด้านมัคคุเทศก์ (Tourist Guide Services) ดังนั้นการยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการบริการด้านการท่องเที่ยวของประเทศอินโดนีเซียในกลุ่ม ประเทศอาเซียนจึงไม่ได้มีความแตกต่างและเพิ่มเติมจากที่ยื่นใน GATS จึงไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus ในแง่สาขาที่เปิดเพิ่มขึ้น แต่ประเทศอินโดนีเซียได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมในส่วนที่ ปรากฏในตารางแนวนอน หรือ ข้อผูกพันทั่วไป ซึ่งจะกล่าวต่อไป

(4.3) ประเทศมาเลเซีย

เช่นเดียวกับประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซียยื่นข้อผูกพัน สาขาการท่องเที่ยวไว้ใน GATS เกือบทุกสาขาย่อยยกเว้นด้านมัคคุเทศก์ จึงไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus

(4.4) ประเทศพม่า

ประเทศพม่ายื่นข้อผูกพันสาขาการท่องเที่ยวเฉพาะ สาขาย่อย ด้านโรงแรมและภัตตาคาร (Hotel and Restaurant Services) และตัวแทนการท่องเที่ยว (Travel Agencies and Tour operator Services) ภายใต้ GATS และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมจากเดิมอีก 1 สาขาย่อยคือ การบริการสวนสนุก (Theme Parks, Amusement Parks) ทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(4.5) ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ ยื่นข้อผูกพันสาขาการท่องเที่ยวเฉพาะ สาขาย่อย ด้านโรงแรมและภัตตาคาร (Hotel and Restaurant Services) และตัวแทนการท่องเที่ยว (Travel Agencies and Tour operator Services) ภายใต้ GATS และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมจากเดิมอีก 1 สาขาย่อยคือ การบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourism Accommodation Facilities) (CPC 64110) ทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(4.6) ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ยื่นข้อผูกพันสาขาการท่องเที่ยวไว้ใน GATS ครบทุกสาขาแล้ว จึงไม่มีลักษณะเป็น GATS Plus ในแง่การเพิ่มเติมสาขา

(4.7) ประเทศไทย

ประเทศไทยได้ยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการในสาขา การท่องเที่ยวภายใต้ GATS ไว้ทุกสาขายกเว้นบริการด้านมัคคุเทศก์ ส่วนในสาขาย่อยได้ยื่น ข้อผูกพันไว้ในด้านบริการที่พักโรงแรม (CPC 64110) ภัตตาคาร (CPC64210) บริการจัดเตรียม อาหาร (CPC64230) และบริการการจัดการโรงแรม(Hotel Management Services) ส่วนใน AFAS ประเทศไทยได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมในด้าน บริการที่พักรูปแบบอื่น (Other Lodging Services) บริการศูนย์กลางและบ้านพักตากอากาศ (Holiday center & holidaying home services) บริการที่ตั้งแคมป์และคาราวาน (Camping and Caravaning site services) สวนสนุก (Theme Parks, Amusement Parks) การอำนวยความสะดวกด้านที่จอดเรือ (Marina Facilities) ศูนย์การประชุมจุณคนมากกว่า 2,000 คน จึงเป็นการยื่นเพิ่มเติมในสาขาย่อยการท่องเที่ยว

(4.8) ประเทศลาว

ประเทศลาวไม่ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ใน GATS แต่ยื่นข้อผูกพันใน AFAS ในสาขาบริการที่พัก โรงแรม (Hotel Lodging) (CPC 64101) และบริการเครื่องดื่ม (Beverage serving services without entertainment) (CPC 643100) ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีกรอบ ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(4.9) ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามไม่ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ใน GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันใน AFAS ด้านบริการรีสอร์ทสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Resort) (CPC 96413) ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีการตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(5) สาขาการขนส่ง

(5.1) ประเทศบรูไน

ประเทศบรูไนยื่นข้อผูกพันในสาขาการขนส่งภายใต้ GATS ไว้เฉพาะบริการขนส่งทางอากาศ ในสาขาย่อยด้านการให้ยืมเครื่องอากาศยานพร้อมลูกเรือ และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในด้านบริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเครื่องอากาศยาน ส่วนสาขาบริการขนส่งทางทะเลไม่ได้ยื่นข้อผูกพันใน GATS ไว้ แต่ใน AFAS ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขานี้เกี่ยวกับการขนส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ (International Passenger Transport) และบริการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (International Freight Transport) จึงทำให้มีลักษณะ GATS Plus

(5.2) ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซีย ยื่นข้อผูกพันในสาขาการขนส่งภายใต้ GATS ไว้เฉพาะ บริการขนส่งทางทะเล ในสาขาย่อยด้านการขนส่งผู้โดยสาร และการขนส่งสินค้า และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในด้านบริการขนส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ และการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งบริการขนยกสินค้าทางทะเล ส่วนในสาขาบริการขนส่งทางอากาศ ได้ยื่นเฉพาะใน AFAS เกี่ยวกับบริการสำรองบัตรโดยสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์ จึงทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(5.3) ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียยื่นข้อผูกพันในสาขาการขนส่งภายใต้ GATS ไว้เฉพาะ บริการขนส่งทางทะเล ในสาขาย่อยด้านการบริการขนส่งทางทะเล ในสาขาย่อยด้านการขนส่งผู้โดยสาร การขนส่งสินค้า และบริการเสริมด้านการขนส่งทางทะเล และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในสาขาบริการขนส่งทางอากาศด้านบริการการขายและการตลาดสำหรับบริการขนส่งทางอากาศ ส่วนในสาขาการขนส่งทางทะเลยื่นเพิ่มเติมในสาขาย่อยด้านการจัดการขนส่งสินค้า (Maritime Freight Forwarding Services) ซึ่งไม่ได้ยื่นไว้ใน GATS ทำให้มีลักษณะของ GATS Plus

(5.4) ประเทศพม่า

ประเทศพม่ายื่นข้อผูกพันสาขาการขนส่งไว้ 3 สาขาใหญ่ คือ การขนส่งทางทะเล เฉพาะสาขาย่อยการขนส่งผู้โดยสาร การขนส่งทางน้ำภายในประเทศเฉพาะ บริการขนส่งผู้โดยสาร และ การขนส่งทางบกเฉพาะการขนส่งผู้โดยสาร และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในสาขาบริการขนส่งทางอากาศด้านบริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเครื่องบิน อากาศยาน ส่วนสาขาการขนส่งทางทะเลยื่นเพิ่มเติมในสาขาย่อยด้านบริการช่วยเหลือและกู้เรือที่ประสบภัยทางทะเล (Vessels Salvage and Refloating Services) ซึ่งไม่ได้ยื่นไว้ใน GATS ทำให้มีลักษณะของ GATS Plus

(5.5) ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ ยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการไว้ใน GATS ทุกสาขาใหญ่ได้แก่ การขนส่งทางทะเล ทางอากาศ การรถไฟ และการขนส่งทางบก รวมทั้ง บริการเสริมทุกประเภท เฉพาะสาขาย่อยในการขนส่งผู้โดยสาร ขนส่งสินค้าและการซ่อมบำรุงยานพาหนะ และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในสาขาบริการขนส่งทางอากาศด้านบริการสำรองบัตรโดยสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ส่วนในสาขาการขนส่งทางทะเลยื่นเพิ่มเติมในสาขาย่อยด้านบริการขนส่งระหว่างประเทศ ยกเว้นทางน้ำในประเทศและสินค้าของรัฐ ซึ่งไม่ได้ยื่นไว้ใน GATS ทำให้มีลักษณะของ GATS Plus

(5.6) ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ได้ยื่นข้อผูกพันสาขาการขนส่งไว้เพียง 2 สาขา ภายใต้ GATS คือ การขนส่งทางทะเลเฉพาะ การขนส่งสินค้า และบริการเสริมด้านตัวแทนการขนส่งสินค้า (Freight Transport Agency Services) และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในสาขาบริการขนส่งทางอากาศด้านบริการการขายและการตลาดสำหรับบริการขนส่งทางอากาศ ส่วนในสาขาการขนส่งทางทะเลยื่นเพิ่มเติมในสาขาย่อยด้านบริการตรวจสอบสภาพเรือเพื่อออกหนังสือรับรอง (Classification Societies Services) ซึ่งไม่ได้ยื่นไว้ใน GATS ทำให้มีลักษณะของ GATS Plus

(5.7) ประเทศไทย

ประเทศไทยยื่นข้อผูกพันในสาขาการขนส่งภายใต้ GATS ไว้ 5 สาขา ได้แก่ บริการขนส่งทางทะเล ยกเว้นสาขาย่อยด้านการให้ยืมเรือพร้อมลูกเรือและยกเว้นบริการบำรุงรักษาซ่อมแซมเรือ และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในด้านบริการการขายและการตลาดสำหรับบริการขนส่งทางอากาศ (Selling and Marketing of Air Transport Product)

และการสำรองบัตรโดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ส่วนสาขาบริการขนส่งทางอากาศยื่นข้อผูกพันใน GATS ไว้ เฉพาะสาขาย่อยบริการเสริมในการขนส่งทางอากาศ และ บริการบำรุงรักษาซ่อมแซมอากาศยานแต่ใน AFAS ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขานี้ในด้านบริการเกี่ยวกับพิธีการศุลกากร (Custom Clearance Services) นอกจากนี้ประเทศไทยได้ยื่นข้อผูกพันภายใต้ GATS ในสาขาการขนส่งทางรถไฟเฉพาะ บริการเสริมในการขนส่งทางรถไฟ และ บริการอุปกรณ์ซ่อมบำรุงรถไฟ ในสาขาการขนส่งทางบกเฉพาะบริการให้ยืมยานพาหนะในเชิงพาณิชย์พร้อมผู้ประสานงานและ การขนส่งผู้โดยสารทางบก ในสาขาบริการเสริมยื่นข้อผูกพันเฉพาะบริการตัวแทนการขนส่งสินค้าพร้อมบริการคลังเก็บสินค้า ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยได้ยื่นข้อผูกพันใน AFAS เพิ่มเติมจากใน GATS สามสาขาย่อยอันมีลักษณะเป็น GATS Plus เช่นกัน

(5.8) ประเทศลาว

ประเทศลาวไม่ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ใน GATS แต่ยื่นข้อผูกพันใน AFAS ในสาขาบริการสำรองบัตรโดยสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (Computer reservation system) บริการขนส่งสินค้า (Freight Transportation) (CPC 81321) และบริการคลังสินค้าและโรงพักสินค้า (Storage and warehousing services) (CPC 742)

(5.9) ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามไม่ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ใน GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันใน AFASด้านการขายและการตลาด สำหรับขนส่งทางอากาศ (Selling and Marketing of Air Transport Services) บริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาอากาศยาน (Aircraft repair and maintenance Services) การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไม่รวมขนส่งทางน้ำในประเทศ และการขนส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศไม่รวมขนส่งทางน้ำในประเทศ (Maritime Agency Services)

(6) สาขาการสื่อสารโทรคมนาคม

(6.1) ประเทศบรูไน

ประเทศบรูไนยื่นข้อผูกพันในสาขาการสื่อสารโทรคมนาคมภายใต้ GATS ไว้เฉพาะ บริการโทรศัพท์ (Voice Telephone Services) และสาขา Other Telecommunication Services เฉพาะโทรศัพท์ไร้สายที่มีฐานในประเทศ (Terrestrial based Mobile) และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในด้านบริการโทรเลขและโทรสาร (Telex Services and Telegraph Services) จึงทำให้มีลักษณะGATS Plus ในแง่สาขาที่ยื่นเพิ่มเติม

(6.2) ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซีย ยื่นข้อผูกพันในสาขาการสื่อสารโทรคมนาคมภายใต้ GATS ไว้เฉพาะ สาขาโทรคมนาคม ในสาขาย่อยด้านโทรศัพท์ หรือ Voice Telephone Services และ Circuit - Switched Data Transmission Services และ Packet - Switched Data Transmission Services และ Telex Services รวมทั้งบริการโทรคมนาคมอื่นๆ และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS เกี่ยวกับบริการในท้องถิ่นในด้าน Public Switched Telephone Service, Circuit Switched, Telephone Service, Teleconferencing Service บริการทางไกลในด้าน Public Switched, Telephone Service, Circuit Switched, Telephone Service, Teleconferencing ส่วนบริการระหว่างประเทศ ในด้าน Public Switched, Telephone Service, Circuit Switched, Telephone Service, Teleconferencing Service และบริการ Packer-Switch Public Data รวมทั้ง Network Services , Telex Service, Telegraph บริการภายในประเทศเฉพาะด้าน Domestic Cellular Telephone Service, Personal Mobile Cellular Comission Services, Public Pay Phone Services, Internet Access Services, Regional and national Paging Services จึงทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(6.3) ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียยื่นข้อผูกพันในสาขาการสื่อสารโทรคมนาคม ภายใต้ GATS ไว้เฉพาะบริการโทรคมนาคม ในสาขาย่อยด้านการบริการ Voice Telephone Services, Circuit-switched Data Transmission Services, Private Leased Circuit Services, Packet-Switched Data Transmission Services, Facsimile Services and Other Telecommunication Services และในสาขาย่อยด้านภาพและเสียง (Audiovisual Services) เฉพาะสาขาย่อยด้าน Motion Picture and Video Tape Production and Distribution Radio and Television Transmission Services และได้ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS ในสาขา Data and Transmission Services, Mobile Data Services และสาขา Telex and Telegraph Services (CPC 7623) ซึ่งมีลักษณะเป็นการยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมจากที่ผูกพันใน GATS

(6.4) ประเทศพม่า

ประเทศพม่าไม่ได้ยื่นข้อผูกพันสาขาการสื่อสารโทรคมนาคม ใดๆเลยใน GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันใน AFAS ในสาขาบริการโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้อง (Telecommunication Related Services) (CPC 754) บริการบำรุงรักษาเครื่องมือสื่อสาร

(Communication Equipment Maintenance Services) (CPC 75450) ซึ่งไม่ได้ยื่นไว้ใน GATS ทำให้มีลักษณะของ GATS Plus

(6.5) ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ ยื่นข้อผูกพันภายใต้ GATS ไว้ในสาขา โทรคมนาคม (Telecommunication) และ การส่งพัสดุ (Courier Services) ในสาขาโทรคมนาคม ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ในสาขาย่อยเฉพาะ Voice Telephone Services, Circuit-switched Data Transmission Services, Telegraph Services, Packet-Switched Data Transmission Services, Facsimile Services, Telex services and Other Telecommunication Services และ ยื่นข้อผูกพันเพิ่มเติมใน AFAS เฉพาะในสาขาย่อยการบริการเครื่องติดตามตัว หรือ Paging Services (CPC 75291) ซึ่งมีลักษณะเป็น GATS Plus

(6.6) ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขาการสื่อสารโทรคมนาคม ไว้ 3 สาขาใหญ่ด้วยกันคือ โทรคมนาคม (Telecommunication Services) เฉพาะสาขาย่อย Voice Telephone Services, Circuit-switched Data Transmission Services, Private Leased Circuit Services, Packet-Switched Data Transmission Services, and Other Telecommunication Services การบริการส่งพัสดุ (Courier Services) และ บริการภาพและเสียง (Audiovisual Services) เฉพาะสาขาย่อยด้าน Motion Picture and Video Tape Production and Distribution and Sound Recording และได้ยื่นข้อผูกพันใน AFAS ในสาขา Store and Retrieve VAN (Value-added Network) Services ซึ่งไม่ได้ยื่นไว้ใน GATS จึงทำให้มีลักษณะ เป็น GATS Plus

(6.7) ประเทศไทย

ประเทศไทยได้ยื่นข้อผูกพันไว้ภายใต้ GATS ในสาขาการสื่อสารโทรคมนาคม เฉพาะ Voice Telephone Services, Telegraph Services, Telex Services, Facsimile Services กับสาขาบริการภาพและเสียง (Audiovisual Services) เฉพาะสาขาย่อยด้าน Motion Picture and Video Tape Production and Distribution and Radio and Television Services และได้ยื่นข้อผูกพันใน AFAS ในสาขา บริการให้เช่าอุปกรณ์ปลายทาง (Telecommunications Terminal equipment leasing services) และ Domestic VSAT ซึ่งไม่ได้ยื่นไว้ใน GATS จึงทำให้มีลักษณะเป็น GATS Plus

(6.8) ประเทศลาว

ประเทศลาวไม่ได้ยื่นข้อผูกพันใน GATS แต่ได้ยื่นข้อผูกพันใน AFAS ในสาขา Public Pay Phone Services (PCP 75211) และสาขา Electronic message and information services (CPC 75232) ซึ่งถือว่ามีลักษณะเป็น GATS Plus เนื่องจากเป็นการทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนที่จะมีกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนี้

(6.9) ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามไม่ได้ยื่นข้อผูกพันในสาขานี้ทั้งใน GATS และ AFAS

กล่าวโดยสรุปแล้วการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการในอาเซียน หรือ AFAS นั้น ถือเป็นกรณีที่รัฐสมาชิกของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจได้ทำการเปิดเสรีการค้าบริการให้มากกว่าระดับที่เคยให้คำมั่นไว้ภายใต้ GATS ที่มี ความก้าวหน้าน่ามาก ขึ้นกว่าที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ยื่นข้อผูกพันไว้อยู่บ้าง ทำให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการ GATS Plus Commitment โดยเฉพาะในแง่สาขาและสาขาย่อย ในส่วนของประเทศไทยได้มีการยื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการ 7 สาขา โดยมีจำนวนสาขาและสาขาย่อยทั้งหมดที่ระบุไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ AFAS รวม 21 สาขาและสาขาย่อยซึ่งมีลักษณะ GATS plus commitment 2 ลักษณะคือ เป็นสาขาและสาขาย่อยใหม่ที่เสนอผูกพันเพิ่มเติมจากที่ได้ผูกพันไว้ภายใต้ GATS จำนวน 17 สาขาและสาขาย่อย รวมทั้งเป็นการลดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขลงจากที่ระบุไว้ใน GATS จำนวน 4 สาขาและสาขาย่อย

2.2.3 ผลทางกฎหมายของข้อผูกพันเฉพาะตามตารางข้อผูกพันของกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน

ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการถือเป็นสนธิสัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งหากรัฐคู่ภาคีตกลงและให้ความยินยอมในการเข้าผูกพันในข้อตกลงใดๆ ย่อมมีผลเป็นความผูกพันที่รัฐนั้นจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่อรัฐอื่นๆ และเกิดเป็นความรับผิดชอบระหว่างประเทศ (State Responsibility) ขึ้น หากรัฐภาคีนั้นไม่ปฏิบัติตามความตกลงหรือกระทำการใดอันทำให้เกิดความเสียหายต่อรัฐภาคีอื่นๆ ตามหลักสุจริตในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่างๆ ดังปรากฏใน ม.26 อนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ.1969 และ ม.26 อนุสัญญาเวียนนา

ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศหรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกันเอง ลงวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ.1969 รวมทั้ง ม.2 อนุ 2 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ต่างบัญญัติเหมือนกันว่า “สนธิสัญญาทุกฉบับที่มีผลใช้บังคับแล้วย่อมผูกพันภาคีและจะต้องใช้บังคับโดยภาคีด้วยความสุจริต” กล่าวคือ สนธิสัญญาเมื่อมีผลใช้บังคับแล้วก็ย่อมก่อให้เกิดความผูกพันแก่รัฐภาคีคู่สัญญาที่จะต้องปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติใดๆ ตามที่สนธิสัญญากำหนดไว้ ดังนั้นการปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญา จึงเป็นการปฏิบัติตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (Pacta sunt servanda) ซึ่งคู่กรณีหรือรัฐสมาชิกต่างมีหน้าที่ตามกฎหมายสนธิสัญญาที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณื่อดังกล่าวโดยสุจริต คือ จะต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการขัดขวางหรือทำลายวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานั้นเอง¹²

การผูกพันตามความตกลงว่าด้วยการค้าบริการหรือ GATS และกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน หรือ AFAS นั้นมีทั้ง พันธกรณีทั่วไป หรือ General Obligation และ ข้อผูกพันเฉพาะ หรือ Specific Commitments ถ้ารัฐใดแสดงเจตนาที่จะเปิดเสรีการค้าบริการในสาขาใดไว้ก็จะต้องผูกพันตามที่แสดงไว้ในตารางแสดงข้อผูกพัน โดยประเทศสมาชิกจะกำหนดเงื่อนไขการเปิดเสรีการค้าบริการทั่วไป (Horizontal Commitment) โดยประเทศสมาชิกต้องระบุสาขาบริการที่ต้องการยกเว้น (Exclusion list) ส่วนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตารางข้อผูกพันจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ GATS ซึ่งกำหนดหลัก Roll Back and Stand Still ไว้คือ ห้ามรัฐภาคีแก้ไขตารางข้อผูกพันอันเป็นการเพิ่มอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด (Market Access) หรือการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) เว้นแต่ได้พินกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ และหากการแก้ไขจะทำให้เกิดความเสียหายก็จะต้องมีการชดเชย (Compensatory Adjustment) ตามหลัก MFN¹³

ตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedule of Specific Commitments) คือตารางข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการที่เป็นข้อผูกพันเบื้องต้นที่ประเทศสมาชิกตกลงว่าจะมีการเจรจาเพื่อแลกเปลี่ยนลดหย่อนข้อจำกัดให้มีการเปิดเสรีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นรอบๆ ของการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าบริการระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน ตารางข้อผูกพันเฉพาะนี้มี

¹² รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ เอกบุตร, “กฎหมายระหว่างประเทศ เรื่อง สนธิสัญญา”. สำนักพิมพ์นิติธรรม, พ.ศ.2538, หน้า141.

¹³ AFAS :Article X Modification of Schedules of Specific Commitments.

สถานะทางกฎหมาย โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงระหว่างประเทศ¹⁴ อันเป็นผลมาจากการให้ความยินยอมของรัฐที่ยอมตนเข้าผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการ

เมื่อประเทศสมาชิกได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน หรือ AFAS แล้ว และได้จัดทำตารางความผูกพันเพื่อเจรจาระหว่างกัน ผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าไปผูกพันในข้อตกลงนี้ จะต้องนำหลักกฎหมายเกี่ยวกับสนธิสัญญามาใช้เพราะกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการนี้มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาเช่นกัน ถ้าหากรัฐสมาชิกยอมรับกรอบความตกลงดังกล่าว หรือรับเข้าผูกพันในกรอบความตกลงก็ย่อมต้องผูกพันตามกรอบความตกลงและตารางข้อผูกพัน ซึ่งจะไม่สามารถเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามได้ เพราะจะถือว่ามีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา และหลักความสุจริตในการแสดงเจตนาให้ความยินยอมของรัฐตามกฎหมายเกณฑ์ของ GATS ที่ AFAS นำมาบังคับใช้โดยอนุโลม¹⁵

2.3 องค์การที่กำกับดูแลการเจรจาเกี่ยวกับการค้าบริการของอาเซียน

การเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียนนั้นเริ่มจากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียน (ASEAN Economic Ministers Meeting: AEM) ได้ลงนามให้การยอมรับกรอบความตกลง ASEAN Framework Agreement on Services ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.1995 พร้อมกับรับรอง ปฏิญญากรุงเทพฯ 1995 ซึ่งเป็นการประกาศเจตนารมณ์ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนจะร่วมกันเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการสาขาต่างๆ พร้อมกับกำหนดสาขาที่จะเจรจาและกรอบระยะเวลาของการเจรจากัน

2.3.1 องค์การที่กำกับดูแลการเจรจาเกี่ยวกับการค้าบริการของอาเซียน

การเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการระหว่างสมาชิกอาเซียนภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2539 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2541 การเจรจาการเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนนั้น โดยมีการกำหนดให้ “ที่ประชุมเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาวุโสของอาเซียน” (Senior Economic Officials Meeting หรือ

¹⁴ AFAS: Article VIII Supplementary Agreements or Arrangements.

¹⁵ AFAS : Article XIV Final Provision.

SEOM) ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ AFAS เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยมีสำนักงานเลขาธิการอาเซียน ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้การสนับสนุนในการกำกับ ประสานงานและทบทวนการปฏิบัติตามกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน

ต่อมาได้มีการจัดตั้งกลไกเพิ่มเติมของระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้าบริการของอาเซียนเรียกว่า ASEAN Coordinating Committee on Services หรือ ACCS เพื่อประสานงานในการเจรจาเปิดเสรีด้านการค้าบริการต่อกันของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการประสานงานและการรองรับทางเทคนิคจากสำนักงานเลขาธิการของอาเซียน และมีกลไกรองรับเพิ่มเติมระดับเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญรายสาขาด้วย การดำเนินการเจรจาการเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียนนั้น สำนักงานเลขาธิการอาเซียน หรือ ASEAN Secretariat จะมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและประสานงานแก่การเจรจาในระดับกลุ่มเจรจาและการประชุมของ ACCS ที่เรียกว่า Meeting of the Coordinating Committee on Services ซึ่งจะมีบทบาทในการเจรจาและตกลงในรายละเอียดของ AFAS อันทำให้เกิดเป็นความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้าบริการในอาเซียนและมีผลผูกพันประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมเจรจาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบความตกลงดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีกลไกการบริหารจัดการความตกลง AFAS ในระดับเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญรายสาขาที่รองรับในลำดับต่อมาจากระดับ ACCS โดยการเจรจาในระดับเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญรายสาขานี้เป็นการเปิดโอกาสให้มีการเจรจาในลักษณะรายสาขาย่อยและหลายสาขารวมกัน เท่าที่ผ่านมาการประชุมในระดับสาขาย่อยภายใต้กรอบ AFAS มีความก้าวหน้าของการเจรจาแตกต่างกันไปในแต่ละสาขาเนื่องจากความพร้อมที่แตกต่างกันระหว่างประเทศสมาชิก ความล่าช้าของกระบวนการดำเนินการบริหารความตกลงในสาขาต่างๆ ของการค้าบริการมีสาเหตุหลายประการได้แก่

- 1) ความแตกต่างกันทางโครงสร้างของกระบวนการตัดสินใจและลำดับขั้นตอนการดำเนินงานของประเทศแต่ละประเทศสมาชิก
- 2) การขาดความจริงใจในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของการดำเนินการ

- 3) ความแตกต่างด้านข้อกำหนดทางเทคนิคในแต่ละสาขาของการค้าบริการของแต่ละประเทศสมาชิกซึ่งยากต่อการปรับเปลี่ยนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน¹⁶

ดังนั้นหากต้องการให้กรอบความตกลงทางการค้าบริการบรรลุเป้าหมายมากขึ้น อาเซียนจะต้องให้ความสำคัญกับกลไกการเจรจาและการกำกับดูแลการปฏิบัติตามกรอบความตกลงดังกล่าวมากขึ้น ทั้งนี้กลไกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในด้านนี้นั้นมีอยู่แล้ว และอาเซียนจำเป็นต้องใช้กลไกเหล่านั้นให้เกิดผลตามเป้าหมายสองระดับคือ กลไกกรอบอาเซียน คือ ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านกฎหมายของอาเซียน (ASEAN Law Ministers Meeting) ซึ่งอยู่ในสายบังคับบัญชาของที่ประชุมประจำปีรัฐมนตรีอาเซียน (ASEAN Annual Ministerial Meeting: AMM) ซึ่งเป็นคณะสายการบังคับบัญชากับที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEM ควรจะมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้นในช่วงสองทศวรรษข้างหน้าหรือในช่วงของวิสัยทัศน์ของอาเซียน นั่นย่อมหมายถึง ความจำเป็นที่อาเซียนจะต้องมีการประสานงานกันมากขึ้นระหว่างสายของที่ประชุม AMM กับของ MEM ส่วนกลไกนอกกรอบอาเซียนคือ องค์การรัฐสภาของอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Organization: AIPO) ซึ่งเป็นภาคินิติบัญญัติและสมาคมกฎหมายอาเซียน (ASEAN Law Association) ซึ่งเป็นภาควิชาการ โดยทั้งสององค์กรนี้ได้จัดตั้งขึ้นมานานแล้ว ในฐานะองค์กรนอกภาครัฐบาลอาเซียนที่ทำงานเพื่อเกื้อหนุนให้วัตถุประสงค์ของกรอบความตกลงของอาเซียนบรรลุผล¹⁷

2.3.2 กระบวนการเจรจาเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียน

ขั้นตอนการเจรจาในกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนนั้น เริ่มจากการประชุมในระดับคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ (ASEAN Coordinating Committee on Services หรือ ACCS) ในการวางกรอบ วิธีการ และขั้นตอนในการเจรจาเพื่อเปิด

¹⁶ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายภายในของประเทศอาเซียนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและเศรษฐกิจของอาเซียน : ภาคการค้าบริการและภาคการลงทุน, พ.ศ.2543, หน้า 307.

¹⁷ พัชรารัตน์ วงศ์บุญสิน, อาเซียนใหม่, กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ.2541, หน้า 52-53.

ตลาดในระดับรายสาขา ตลอดจนการกำหนดวันส่งข้อเสนอ และวันเริ่มดำเนินการตามข้อเสนอ และการรวบรวมและประมวลสาขาบริการที่ประเทศสมาชิกแสดงเจตนาว่าจะเปิดเสรีการค้าบริการ โดยในระยะเริ่มแรกจะใช้หลักการเจรจาในลักษณะทวิภาคี โดยที่ประเทศสมาชิกหนึ่งจะยื่นรายการข้อเรียกร้อง (Request Lists) ของตนให้อีกประเทศหนึ่งพิจารณาเปิดเสรีการค้าบริการ สาขาต่างๆ หรือ สาขาย่อยหรือสาขาและสาขาย่อยต่างๆ ตามรูปแบบการให้บริการต่างๆ ในเรื่องการเข้าสู่ตลาด หรือการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติให้แก่ตน และประเทศที่ได้รับข้อเรียกร้องก็จะตอบข้อเรียกร้องของประเทศคู่เจรจาโดยระบุไว้ในข้อเสนอผูกพันว่าจะให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศคู่เจรจาได้มากน้อยเพียงใด ในตารางข้อผูกพันเฉพาะ แต่วิธีการดังกล่าวทำให้การเจรจาเป็นไปอย่างล่าช้าและยืดเยื้อ แม้ว่ากรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนจะกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องจัดทำข้อผูกพันเป็นการเปิดเสรีการค้าบริการให้มากกว่าที่ได้ผูกพันไว้ใน GATS ตามหลัก GATS Plus ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติผู้แทนของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต่างระมัดระวังที่จะเสนอข้อผูกพันแบบ GATS Plus เนื่องจากเกรงว่าจะก่อให้เกิดแรงกดดันที่จะต้องเสนอข้อผูกพันเพิ่มมากขึ้นในเวทีการประชุมองค์การการค้าโลก หรือ WTO

เมื่อการเจรจายาได้กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียนมีกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติตามข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการที่กำหนดไว้อย่างจำกัด กล่าวคือ ข้อเสนอผูกพันชุดแรกที่ได้เจรจาเสร็จสิ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ.2540 ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันดังกล่าวไม่ช้ากว่าวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2541 ซึ่งในทางปฏิบัติได้ขยายเวลาออกไปเป็นวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2541 เพราะประเทศบรูไนดำเนินการยื่นสัตยาบันสารให้สำนักเลขาธิการอาเซียนล่าช้า และข้อเสนอผูกพันชุดที่สองที่เจรจาเสร็จสิ้นเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2541 ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันดังกล่าวไม่ช้ากว่าวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2542 ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ต้องการผูกพันตามข้อผูกพันที่ตนเสนอไว้ภายในระยะเวลาอันจำกัด ดังนั้นในการประชุมระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนสมัยพิเศษ (Special ASEAN Economic Ministers : AEM) ระหว่างวันที่ 13-14 มิถุนายน พ.ศ.2540 จึงได้มีการเสนอให้ที่ประชุมมีมติขยายกำหนดการจัดทำข้อผูกพันชุดแรกจากเดิมที่กำหนดให้เสร็จสิ้นภายในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2540 เป็นเดือนตุลาคม พ.ศ.2540 และในการประชุม Senior Economic Officials Meeting หรือ SEOM ซึ่งเป็นหน่วยงานการประสานงานของอาเซียนที่ควบคุมดูแลคณะกรรมการเศรษฐกิจทั้งห้าชุดของอาเซียนได้ประชุมกันเป็นครั้งที่ 3/25 เมื่อวันที่ 16-17 มิถุนายน พ.ศ.2540 ได้มีความเห็นพ้องกันว่า "ควรมีแนวทางใหม่ที่มีประสิทธิผลสำหรับการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการมากขึ้น" จึงได้จัดทำร่างแนวทาง (Guideline) สำหรับการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ AEM ได้

พิจารณาให้ความเห็นชอบ Guideline for an Alternative Approach to Negotiations in Trade in Services เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2540¹⁸ ซึ่งหากเป็นไปตามมติของการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนสมัยพิเศษนี้ที่เห็นควรให้ข้อเสนอผูกพันชุดแรกมีแก่นสารและเป็นไปตามแนวทางของ Guideline for an Alternative Approach to Negotiations in Trade in Services ซึ่งเพิ่งเริ่มต้นในปี ค.ศ.1997 ได้จริงย่อมมีผลทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีพันธกรณีที่ต้องเปิดเสรีการค้าบริการอย่างเต็มที่ในทุกสาขาบริการ ซึ่งรวมถึงสาขาบริการย่อยต่างๆ และรูปแบบ (Model) ของการให้บริการด้วยภายในปี ค.ศ.2020 ซึ่งในการประชุม AEM ครั้งที่ 30 เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2541 ได้มีความเห็นพ้องกันว่าในการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียนรอบใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2542-2544 นี้ควรนำ Guidelines ที่ได้พัฒนาในรายละเอียดแล้วไปใช้เป็นพื้นฐานในการเร่งรัดการเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียนต่อไป

2.3.2.1 ข้อเสนอผูกพันเบื้องต้น (Initial Package of Commitments)

การเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียนนั้น มีการกำหนดให้ "ที่ประชุมเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาวุโสของอาเซียน" (Senior Economic Officials Meeting หรือ SEOM) ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ AFAS เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยมีสำนักงานเลขาธิการอาเซียน ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้การสนับสนุนในการกำกับ ประสานงานและทบทวนการปฏิบัติตามกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน

การเจรจาเพื่อเปิดตลาดการค้าบริการในอาเซียน มีกรอบการเจรจา คือ ASEAN Framework Agreement on Services ได้ยึดหลักการเจรจาและวิธีการของ GATS ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบ Request and offer โดยประเทศสมาชิกจะเจรจาเรียกร้องให้ประเทศอื่นเปิดตลาดในสาขาที่ตนต้องการและในขณะเดียวกันก็ต้องให้ข้อเสนอว่าตนพร้อมที่จะเปิดสาขาอะไรบ้างเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน การเจรจาจะนำไปสู่พันธกรณีตามตารางข้อผูกพันที่ประเทศสมาชิกยอมรับ ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 ที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการได้ผลักดันให้ประเทศสมาชิกเสนอมาตรการเปิดเสรีสำหรับภาคบริการในแต่ละสาขาโดยสมัครใจเพื่อที่จะ

¹⁸ Report of the twelfth Meeting of the Coordinating Committee of Services (CCS), 8 October 1997, at Jakarta, Indonesia.

นำมาสรุปเป็นข้อผูกพันการเปิดเสรีเบื้องต้น ภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2540 หลังการเจรจาหลายครั้งได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อเสนอลดทั้งปี และได้มีข้อสรุปสำหรับข้อผูกพันเบื้องต้นในการประชุมครั้งที่ 14 ที่กรุงจาการ์ต้า เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2541 ให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศได้ทำการรับรองการดำเนินงานตามพันธกรณีที่ให้ไว้เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2541 โดยมีผลสรุปการเจรจาเป็น 2 ชุด คือ

- การเสนอข้อผูกพันชุดแรก Initial Package of Commitments

ในการเจรจาเปิดเสรีภาคการค้าบริการของประเทศสมาชิกอาเซียนช่วงแรกนั้นเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2539-ตุลาคม 2540 ผลการเจรจาชุดแรก จากการประชุมเมื่อวันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2541 ที่กรุงจาการ์ต้า ประเทศสมาชิกได้มีการยื่นข้อเสนอแสดงเจตนารมณ์เบื้องต้นสำหรับการเปิดเสรีสาขาบริการที่แต่ละประเทศมีความพร้อม ประเทศสมาชิกได้เสนอ ตารางข้อผูกพันชุดแรก ซึ่งประกอบด้วยการยื่นข้อผูกพันในการเปิดเสรี รวม 5 สาขา ได้แก่ สาขาการขนส่งทางอากาศ การขนส่งทางทะเล บริการธุรกิจ การสื่อสารโทรคมนาคม และการท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้นำอาเซียนที่ต้องการเร่งรัดให้เปิดเสรีในสาขาการเงิน การสื่อสารโทรคมนาคม และการท่องเที่ยวและข้อผูกพันชุดแรกนี้ไม่ได้รวมถึงข้อผูกพันที่ประเทศสมาชิกให้ไว้ใน ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ หรือ GATS ซึ่งมีการสรุปข้อตกลงแล้วในสาขาการเงินและบริการโทรคมนาคม ดังปรากฏตามรายงาน การประชุมคณะกรรมการประสานงานการค้าบริการ หรือ ASEAN Coordinating Committee on Services หรือ CCS ครั้งที่ 14 ภาคผนวกที่ 7 (Annex 7)

ตารางที่ 1 Initial package of commitments

SECTOR	COUNTRIES	SPECIFIC AREAS OF COMMITMENT
Air Transport	Brunei Darussalam Malaysia Singapore	Aircraft repair and maintenance Computer reservation systems: selling and marketing of air transport services Computer reservation systems: selling and marketing of air transport services
Business Services	Philippines	Auditing Services
Maritime Transport	Brunei Darussalam Indonesia Malaysia Thailand	International freight; international passenger transport International freight; international Passenger transport; maritime cargo handling Maritime agency services; maritime freight forwarding International freight; customs cleaning services
Telecommunications	Vietnam	Electronic mail; voicemail; electronic data interchange; telex and telegraph services
Tourism	Brunei Darussalam Indonesia Laos Malaysia Philippines Thailand Vietnam	Budget hotels and resort hotels/chalets International hotel operator, tourism consultancy International hotel operator Convention centres; theme parks Pension house, tourist inn and apartels Motel and other lodging services; theme and amusement parks; marina facilities International hotel operator

ผลการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการของประเทศสมาชิกอาเซียน ช่วงแรก (มกราคม พ.ศ.2539-ตุลาคม พ.ศ.2540) ได้รวบรวมเป็นตารางข้อผูกพันชุดแรก ซึ่งประกอบด้วยการยื่นข้อผูกพันในการเปิดเสรีการค้าบริการรวม 5 สาขาตามตารางสรุปรายละเอียด การยื่นข้อผูกพันด้านการค้าบริการของอาเซียนชุดแรก

ปรากฏว่ามีบางประเทศที่ยื่นข้อเสนอที่ไม่เป็นที่ยอมรับของประเทศ สมาชิกอื่นๆ เนื่องจากมีระดับการเปิดเสรีที่น้อยกว่าที่ได้ยื่นผูกพันไว้ในองค์การค้าโลก หรือ WTO จึงทำให้เกิดความพยายามผลักดันให้มีการยื่นข้อเสนอใหม่อีกครั้ง โดย CCS ได้พยายามผลักดัน ให้มีการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการของประเทศสมาชิกช่วงที่สอง ในการประชุม CCS ครั้งที่ 15 ซึ่งต่อมาได้ได้รวบรวมเป็น "ตารางข้อผูกพันชุดที่สอง"

2.3.2.2 ข้อเสนอผูกพันชุดที่สอง (Second Package of Commitments)

ผลการเจรจาเปิดเสรีภาคการค้าบริการของประเทศสมาชิกอาเซียน ในช่วงที่สอง เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2540 - กันยายน 2541 ในการประชุม CCS ครั้งที่ 15 ซึ่งต่อมาได้ได้รวบรวมเป็น "ตารางข้อผูกพันชุดที่สอง" จนมาถึงการประชุมครั้งที่ 18 ประเทศ สมาชิกจึงได้ยื่นข้อผูกพันใน 7 สาขาบริการ ยกเว้นประเทศบรูไนและมาเลเซียที่ยื่นข้อผูกพันสาขา การเงินในระหว่างการประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ 6 เมื่อเดือนธันวาคม 2541 สรุปเป็นข้อผูกพัน การเปิดเสรีด้านบริการดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 Revised final package of commitments submitted for 17th CCS considerations

SECTOR	COUNTRIES	SPECIFIC AREAS OF COMMITMENT
Air Transport	Indonesia	Computer Reservation system services
	Lao PDR	Computer Reservation system ; selling marketing of air transport services
	Myanmar	Aircraft repair and maintenance services
	Philippines	Computer Reservation system
	Vietnam	Selling and marketing of air transport services : aircraft repair and maintenance services
Business Services	Indonesia	Advisory and consultative services: engineering design services for industrial process and production; project management services than for construction ; consultancy services related to the installation of computer hardware; software implementation services ; interdisciplinary R&D ; technical testing and analysis and services ; services incidental of manufacturing ; maintenance and repair of equipment (not including vessel , aircraft or other transport equipment

SECTOR	COUNTRIES	SPECIFIC AREAS OF COMMITMENT
	<p>Lao PDR</p> <p>Myanmar</p> <p>Philippines</p>	<p>Architectural services ; engineering services</p> <p>Market research services ; marketing management consulting services</p> <p>Architectural services ; environmental (urban) planning services ; landscape architectural service ;interior (specialty) design services ; engineering services ; auditing services</p>
	<p>Singapore</p> <p>Vietnam</p>	<p>Engineering services</p> <p>Engineering services ; accounting and auditing services ; legal services ; taxation services</p>
Construction	<p>Indonesia</p> <p>Lao PDR</p>	<p>Pre-erection work at construction work ; construction work for building ; construction work for civil engineering ; assembly and erection of prefabricated constructions ; special trade construction ; building completion and finishing work ; renting service related equipment for construction or demolition of building or civil engineering works , with operator</p> <p>Construction work for building ; construction work for civil engineering</p>

SECTOR	COUNTRIES	SPECIFIC AREAS OF COMMITMENT
	<p>Myanmar</p> <p>Philippines</p> <p>Singapore</p> <p>Vietnam</p>	<p>Assembly and erection of prefabricated constructions</p> <p>Private construction project</p> <p>N.A.</p> <p>Pre-erection work at construction sites ; construction work for commercial buildings ; construction work for commercial buildings ; construction work for civil engineering ; installation work ; building completion and finishing work</p>
Financial Services	<p>Indonesia</p> <p>Lao PDR</p> <p>Myanmar</p> <p>Philippines</p> <p>Singapore</p>	<p>Improvement in horizontal commitments for both banking and non-banking financial services sector</p> <p>Securities broking service ; all payments and money transmission services</p> <p>Foreign bank's representatives offices services</p> <p>Commercial banking</p> <p>Non-life insurance services ; participation in issues of all kinds of securities ; lending of all types including consumer credit ; mortgage credit ; factoring and financing of commercial transaction</p>

SECTOR	COUNTRIES	SPECIFIC AREAS OF COMMITMENT
	<p>Thailand</p> <p>Vietnam</p>	<p>Securities companies ; asset Management companies</p> <p>Life , accident and health insurance services ; non-life insurance ; reinsurance and retrocession ; services auxiliary to insurance including brokering and agency services ; lending of all types ; financial leasing services ; acceptance of deposits ; payment and money transmission service</p>
Maritime Transport	<p>Lao PDR</p> <p>Myanmar</p> <p>Philippines</p> <p>Singapore</p> <p>Vietnam</p>	
Telecommunications	<p>Brunei Darussalam</p> <p>Indonesia</p>	<p>N.A.</p> <p>Local services : public switched telephone service ; circuit switched telephone service ; teleconferencing services</p> <p>Long distance :public switched telephone service: circuit switched telephone service ; teleconferencing services</p> <p>International : public switched telephone service; circuit switched telephone service ; teleconferencing services ; packet-switch public data network services: telex service; telegraph</p>

SECTOR	COUNTRIES	SPECIFIC AREAS OF COMMITMENT
	<p>Lao PDR</p> <p>Myanmar</p> <p>Philippines</p> <p>Singapore</p>	<p>Domestic :mobile cellular telephone services: personal mobile cellular commission services: public pay phone services : internet access services; regional and national paging services</p> <p>Public pay phone system; electronic message and information services</p> <p>Telecommunication related services; communication equipment maintenance services</p> <p>Paging service</p> <p>Store and retrieve VAN services</p>
Tourism	<p>Indonesia</p> <p>Laos</p> <p>Myanmar</p> <p>Philippines</p> <p>Vietnam</p>	<p>Hotels; tourist resort</p> <p>Hotel lodging : beverage serving services without entertainment</p> <p>International hotel operation : hotel management; theme parks amusement parks</p> <p>Tourism accommodation facilities</p> <p>Tourist resort</p>

ที่มา : Report of the seventeenth meeting of the coordinating committee on services

2.3.3 สรุปผลการประชุมคณะกรรมการเจรจาเกี่ยวกับการค้าบริการของอาเซียน

หลังจากที่ได้มีกรอบข้อตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services 1995) ซึ่งวัตถุประสงค์ของข้อตกลงฉบับนี้มีขึ้นเพื่อความร่วมมือและการเปิดเสรีการค้าบริการ โดยพิจารณาประกอบกับความผูกพันที่ได้ให้ไว้กับ GATS เนื้อหาสาระว่าด้วยความตกลงการค้าบริการนั้นมีขึ้นเพื่อขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ และข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาด ห้ามมาตรการกีดกันทางการค้าที่อาจจะออกมาใหม่ และข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาด ตามข้อตกลงฉบับนี้ สมาชิกของอาเซียนจะต้องสนับสนุนให้มีการเจรจาเกี่ยวกับพันธกรณีที่ทำให้ไว้เกินกว่าที่

ปรากฏในตารางแสดงข้อผูกพันของ GATS สมาชิกอาเซียนจะต้องยอมรับถึงมาตรฐานการศึกษา (education) ประสบการณ์ (experience) คุณสมบัติต่างๆ (requirement) ใบอนุญาต (license) หรือประกาศนียบัตร (Certification) ซึ่งออกโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของอาเซียน (ASEAN Authoritative body)

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 ได้มีการประชุม ASEAN Negotiating Group on Services จนมาถึงปัจจุบันคือเดือน ตุลาคม ค.ศ. 2000 รวมทั้งสิ้น 25 ครั้ง ซึ่งจะเสนอให้ทราบเพื่อแสดงให้เห็นว่าในการประชุมแต่ละครั้งมีความก้าวหน้าอย่างไรบ้างเกี่ยวกับการค้าบริการ และในการเจรจาแต่ละครั้งมีผลกระทบต่อการทำงานของคนต่างด้าวมากน้อยเพียงใด เพราะถ้าหากมีผลกระทบต่อกฎหมายการเงินประเทศไทยในฐานะเป็นสมาชิกของอาเซียนก็จะสามารถวางแผนที่จะปรับปรุงกฎหมายหรือนโยบายให้อนุวัติไปตามผลของการเจรจา¹⁹

ผลจากการเจรจารอบแรกภายใต้ AFAS โดยวิธีการเสนอและเรียกร้อง (Offer and Request) ทำให้ประเทศสมาชิกได้เจรจายื่นข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการในกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีความก้าวหน้ามากกว่าที่ได้ยื่นข้อผูกพันไว้ใน GATS โดยที่ประชุมได้ตกลงกำหนดหลักการสำคัญในเรื่อง GATS Plus และหลักการสำคัญในการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ AFAS ไว้ดังนี้

¹⁹ Report of the Meeting of the Coordinating Committee on Services: no.1- 17.

1. ข้อเสนอที่มีลักษณะเป็น GATS plus (GATS plus Offer)

ข้อเสนอที่มีลักษณะเป็น GATS plus (GATS plus Offer) : สำหรับประเทศที่เป็นสมาชิกของ WTO ข้อเสนอที่มีลักษณะเป็น GATS plus คือ 1. ข้อเสนอที่ได้รับการปรับปรุงให้มีลักษณะเกินกว่าข้อเสนอที่ได้ทำไว้ในระดับ GATS หรือ 2. การทำข้อเสนอในสาขาบริการที่มีได้เคยผูกพันอยู่ก่อนหน้านี้

สำหรับประเทศที่ได้ได้เป็นสมาชิก WTO ข้อเสนอที่มีลักษณะเป็น GATS plus คือ ข้อเสนอที่ให้ความอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าไประบอบบริการที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ยังได้กำหนดค่านิยามเกี่ยวกับตารางข้อผูกพันคือ²⁰

- ไม่ผูกพัน (UNBOUND) : หมายถึง ข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitment) จะอยู่ภายใต้กฎระเบียบหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริการในสาขานั้น หรือเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการ (Mode of Supply)

- ไม่มีข้อจำกัด (NONE) : หมายถึง ไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ต่อข้อผูกพันเฉพาะ

2. การภาคยานุวัติกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน

คณะกรรมการได้กำหนดเงื่อนไขในการภาคยานุวัติต่อประเทศลาว กัมพูชา และพม่า โดยกำหนดให้ประเทศเหล่านี้ต้องให้การประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) และให้การปฏิบัติตามหลักโปร่งใส (Transparency) ต่อประเทศสมาชิกอาเซียนทันทีหลังจากได้เข้าภาคยานุวัติตามตกลงนี้แล้ว

คณะกรรมการเห็นว่า เมื่อ ลาว, กัมพูชา และพม่า ได้เข้าทำการภาคยานุวัติกรอบความตกลงนี้แล้ว ประเทศทั้งสามก็ควรจะมีสิทธิขอยกเว้นหลัก MFN ได้

คณะกรรมการได้กำหนดให้ประเทศทั้งสามจะต้องแจ้งต่อ SEOM ให้ทราบถึงความตกลงระหว่างประเทศทั้งหมดที่ตนได้ขอยกเว้นจากหลัก MFN ไว้

การขอยกเว้นหลัก MFN นี้ จะขอยกเว้นได้เฉพาะกรณีของความตกลงที่ได้เจรจาอยู่ก่อนหน้านี้เท่านั้น ขอยกเว้นหลัก MFN นี้จะใช้บังคับกับทุกประเทศ (ทั้งในและนอกอาเซียน และสิ้นสุดลงเมื่อปี ค.ศ. 2005) นอกจากนี้รายการขอยกเว้นหลัก MFN นั้นจะมีผลได้ไม่เกิน 10 ปี รวมทั้งต้องมีการพิจารณาภายใน 5 ปี ตามองค์การการค้าโลกและการเจรจาที่จะมีขึ้นต่อไป²¹

²⁰ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 22-24 เมษายน พ.ศ.2540.

²¹ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 17-19 ธันวาคม พ.ศ.2540

ที่ประชุมได้รับทราบผลการประชุมพิเศษของรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนในวันที่ 14 มิถุนายน 1997 ซึ่งได้ตกลงให้ประเทศสมาชิกเพิ่มความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่กัมพูชา ลาว และ พม่า ให้สามารถปฏิบัติตามพันธะและข้อผูกภายใต้ข้อตกลงทางเศรษฐกิจของ SAEAN และที่ประชุมได้รับทราบข้อสรุปในเรื่องการค้าบริการที่มีต่อกัมพูชา ลาว พม่า ในระหว่างการเจรจาวิภาคี ของการประชุมคณะกรรมการประสานงานความร่วมมือด้านการค้าบริการครั้งที่ 10 รวมทั้งที่ประชุมสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกเพิ่มความช่วยเหลือด้านเทคนิคในเรื่องการค้าบริการแก่ประเทศดังกล่าว²²

3. ขอบเขตของการเจรจาการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ GATS

ที่ประชุมตกลงว่าขอบเขตของการบริการควรจะอยู่ใน GATS โดยจะไม่รวมการบริการโดยหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งหมายความว่าบริการที่ให้โดยรัฐบาลไม่มีลักษณะทางการค้า และไม่เป็นการแข่งขันกับผู้ให้บริการหนึ่งรายหรือมากกว่า²³

คำจำกัดความของคำว่า "free flow"

ประเทศสมาชิกหนึ่งเห็นว่ายากจะกำหนดคำจำกัดความเฉพาะลงไป แต่อาจกำหนดอย่างง่าย ๆ ถึงการไม่สร้างข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดและหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ แต่ทั้งนี้ควรจะพิจารณาถึงอุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ต่อการค้าบริการ เช่น negative list ข้อบัญญัติของกฎหมายและข้อจำกัดอื่น ๆ ที่มีผลกระทบ ทั้งนี้เพื่อบรรลุของการเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรี²⁴

4. กลไกระดับสถาบัน

ที่ประชุมเห็นเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับ SEOM ที่จะร่วมมืออย่างแน่นแฟ้นกับที่ประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงตามสาขาที่จะดำเนินการตามขบวนการเปิดเสรีด้านการค้าบริการจำแนกตามสาขา

²²รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 17-19 ธันวาคม พ.ศ.2540.

²³รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 14-15 สิงหาคม พ.ศ.2540.

²⁴รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2541.

ในระดับอนุภูมิภาค

- ที่ประชุมเห็นว่าการเปิดเสรีระดับอนุภูมิภาคจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเปิดเสรีด้านบริการของ ASEAN โดยข้อแนวทางที่ได้ทบทวนแล้วได้แสดงให้เห็นรายละเอียดในภาคผนวก 6 โดยมีสาระสำคัญตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น โดยมีประเด็นสำคัญสำคัญ เช่น การบริการจะไม่รวมถึงบริการที่หน่วยงานราชการใช้ ซึ่งเป็นบริการที่ไม่มีลักษณะทางการค้าและไม่ได้เป็นการแข่งขันระหว่างบรรดาผู้ให้บริการ, การเคลื่อนย้ายอย่างเสรี หมายถึง การขจัดอุปสรรคทางการตลาดอื่นออกไปตามที่อยู่อาศัยประจำสาขานั้นๆ โดยเห็นว่าการดำเนินการกับ 7 สาขาก่อนไปพร้อมๆ กัน ในขั้นสุดท้ายก่อนธันวาคม ปี 2541 โดยหาก "ข้อแนวทางในการใช้เป็นทางเลือกในการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ" ได้รับการลงนามในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจครั้งที่ 20 ต้องการให้ CCS ให้ความสนใจอย่างเต็มที่ที่จะดำเนินการขั้นใหม่ และตกลงที่จะได้รับข้อเสนอแนะแนวทางจาก SEOM ว่าจะดำเนินการเจรจาตกลงกับ final package of offers ซึ่งกำหนดให้เสร็จในเดือนธันวาคม 2541 หรือจะเน้นไปที่สิ่งที่เป็นทางเลือกเข้าสู่การเจรจาตกลง

ที่ประชุมตกลงที่จะให้ CCS มีหน้าที่ตรวจสอบและตรวจตราความคืบหน้าของกระบวนการเปิดเสรีภายใต้ข้อแนะแนวทาง (Guidelines) และควรจะนำข้อแนะแนวทางที่ผ่านการทบทวนแล้วเข้ามาศึกษาประเด็นที่เด่น ๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ถี่ถ้วนมากขึ้นรวมถึงให้เป็นหน้าที่ของ CCS ตรวจสอบและดำเนินการพิจารณาความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอภายใต้ข้อแนะแนวทางและหลักต่างตอบแทนซึ่งจะต้องสอดคล้องกับ GATS

ที่ประชุมชี้ให้เห็นว่าคณะทำงานตามสาขาเสนอแนะว่าการจัดทำตารางเวลาการเปิดเสรีควรจะเป็นไปในแนวทางเดียวกับการเจรจาตกลงรอบ GATS โดยให้ข้อสงสัยว่าวัตถุประสงค์การเจรจาของ GATS คือ "สู่การเปิดเสรีการค้าบริการในระดับสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว" ขณะที่วัตถุประสงค์ของ ASEAN คือ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีด้านการบริการภายในปี 2020 โดยในสาขานี้สมาชิกไม่คัดค้านวัตถุประสงค์, ขอบเขต, คำจำกัดความของสาขา / สาขาย่อย, สมาชิกที่ไม่เป็นสมาชิก WTO, การเจรจา, กลไกขององค์กร ฯลฯ²⁵

²⁵ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 14-15 สิงหาคม พ.ศ.2540.

5. การเปิดเสรีการค้าบริการ

การเคลื่อนย้ายโดยเสรีหมายถึงการเปิดเสรีการค้าบริการโดยจะไม่ปิดกั้นสมาชิกจากการดำรงกฎเกณฑ์ภายใน ที่เกี่ยวกับคุณภาพ, สิ่งที่ต้องทำ, วิธีการ, มาตรฐานทางเทคนิค และ การใช้สิทธิ แต่จะต้องไม่เลือกปฏิบัติและไม่เป็นตัวขัดขวางการให้บริการ และสนับสนุนให้ทบทวนข้อจำกัด กฎเกณฑ์และขจัดการมีระเบียบขั้นตอนมากเกินไป²⁶

- เป้าหมายการเปิดเสรีต้องบรรลุผลในปี 2020

- จะต้องค่อย ๆ ถอนสาขา / สาขาย่อย / รูปแบบการให้บริการจากรายการสงวนชั่วคราวในข้อตกลง CEPT หรือ Temporary Exclusion List (TEL) ตามวันที่กำหนด

- สาขาบริการและสาขาย่อยบริการทั้งหมดไม่สามารถนำเข้าสู่ TEL ได้

ที่ประชุมตกลงกันว่า ไม่ควรจะมีข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดและหลักประติบัติเยี่ยงคนชาติ และตกลงกันว่ามาตรการของกฎเกณฑ์ภายในประเทศอันเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดคุณสมบัติรวมถึงกระบวนการ, มาตรฐานทางเทคนิคและข้อกำหนดการให้ใช้สิทธิอาจจะให้มีอยู่ได้ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่เลือกปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของมาตรการที่เป็นรูปธรรมและโปร่งใส ไม่มีการแบกภาระหรือสร้างข้อจำกัดการให้บริการ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นมุมมองที่ต่างออกไปว่ากฎเกณฑ์ภายในควรจรรวมรูปแบบธรรมดาของตลาดด้วยหรือไม่ (ตัวอย่างเช่น : ให้บริการโดยผ่านกิจการร่วมค้า) ในมุมมองของบางประเทศสิ่งนี้อาจเป็นการสร้างข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดและหลักประติบัติเยี่ยงคนชาติ Definition of free flow ซึ่งที่ประชุมเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 1/29 ได้กำหนดว่าการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีนี้รวมถึงการไม่มีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าสู่ตลาด และการประติบัติเยี่ยงคนชาติ ซึ่งประเทศสมาชิกบางประเทศมีความเห็นว่าการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีไม่ได้นำมาซึ่งการเปิดเสรีอย่างเต็มที่ในสาขาบริการต่าง ๆ ทั้งนี้ประเทศสมาชิกอาจจะยังคงกฎระเบียบภายในซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติและขั้นตอนต่าง ๆ มาตรฐานทางเทคนิคและการขอใบอนุญาต โดยจะต้องดำเนินการโดยไม่เลือกปฏิบัติและอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้และความโปร่งใส²⁷

²⁶ รายงานการประชุม คณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 17-19 ธันวาคม พ.ศ.2540.

²⁷ รายงานการประชุม คณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 11-12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2541.

6. การยกเว้นหลัก MFN ของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน

รายการข้อยกเว้นหลัก MFN คณะทำงานเห็นพ้องว่าข้อยกเว้นหลัก MFN ไม่ควรนำมาใช้กับข้อตกลงทวิภาคีหรือข้อตกลงหลายฝ่ายในอนาคต และโดยหลักแล้วไม่ควรใช้เกินกว่า 10 ปี รวมทั้งควรมีการพิจารณาภายใน 5 ปี ตามองค์การการค้าโลก และการเจรจาที่จะมีขึ้นต่อไป และที่ประชุมได้เรียกร้องให้²⁸

สมาชิกทั้งหลายแสดงทัศนะว่า the horizontal commitments ในตารางข้อผูกพันเฉพาะของแต่ละประเทศมีเงื่อนไขว่าให้ “ผู้ให้บริการ” ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงชาติ ดังนั้นการมี the horizontal commitments จึงทำให้ไม่จำเป็นที่จะต้องให้คำจำกัดความของคำว่า “ASEAN SERVICE SUPPLIER”²⁹

7. แนวทางเลือกใหม่ในการเจรจา

ที่ประชุมเสนอว่าจากการประชุม AEM ครั้งที่ 30 ได้กำหนดให้มี “แนวทางเลือกใหม่ในการเจรจาการค้าบริการ” จึงควรมีการพัฒนาและใช้ในการเจรจารอบใหม่เพื่อเร่งให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการมากขึ้น

นอกจากนี้ที่ประชุมยังให้ยึดถือแนวทางของ GATS ในการเจรจาโดยมีเป้าหมายการกำจัดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดซึ่งมักมีมาตรการดังนี้

- (1) การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ (Limitations of the number of service suppliers)
- (2) การจำกัดมูลค่ารวมของธุรกรรมของการให้บริการหรือทรัพย์สิน (Limitations on the total value of services transactions or assets)
- (3) การจำกัดผลผลิตรวมของการบริการ (Limitation on total output)
- (4) การจำกัดจำนวนรวมของบุคคลธรรมดาซึ่งถูกจ้างงาน (Limitation on the total number of natural persons that may be employed)
- (5) มาตรการจำกัดรูปแบบและประเภทของนิติบุคคลของผู้ให้บริการ (Measures which restrict the types of legal entity through which a service is provided)

²⁸ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2541.

²⁹ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 20-22 กรกฎาคม พ.ศ.2541.

(6) การจำกัดจำนวนทุนของต่างชาติ (Limitation on the foreign capital for investment)³⁰

8. สรุปผลการเจรจาอบแรกภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน

หลังจากที่ คณะกรรมการประสานงานการเจรจาการเปิดเสรีของอาเซียน หรือ ACCS ได้ดำเนินการประชุมเพื่อเจรจากันระหว่างประเทศสมาชิกต่างๆ ได้ 17 ครั้ง ในการประชุมครั้งที่ 18 เมื่อวันที่ 26-28 พฤศจิกายน 1998 ประเทศสมาชิกจึงได้ยื่นข้อผูกพันชุดที่สองในการเจรจาอบแรก และได้จัดทำพิธีสารเพื่อให้สัตยาบันในข้อผูกพันดังกล่าว³¹

สรุปผลของการยื่นตารางข้อผูกพันรายสาขาของประเทศตารางที่ 3 นี้

³⁰ รายงานการประชุม คณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 14-15 สิงหาคม พ.ศ.2540.

³¹ รายงานการประชุม คณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 18 เมื่อวันที่ 26-28 พฤศจิกายน พ.ศ.2541.

ตารางที่ 3 สรุปการยื่นข้อเสนอผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการของสมาชิกอาเซียนเพื่อรวมเป็น Final Package of Commitments

หมายเหตุ : 1 ข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาด 2 ข้อจำกัดการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (คำว่า ไม่มีข้อจำกัด หมายถึง ข้อผูกพันนี้ปราศจากข้อกำหนดหรือเงื่อนไขใด ๆ คำว่า ไม่ผูกพัน หมายถึง ข้อผูกพันนั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือกฎระเบียบใด ๆ ซึ่งรัฐสมาชิกได้กำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาควบคุมในสาขาบริการนั้น)

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
บรูไน	- บริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเครื่องบิน (I) (Aircraft Repair and Maintenance Services) 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน	-บริการด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services (CPC 8671)# 1. มีส่วนที่เพิ่มเติมจากที่ระบุในตารางแนวนอน คือ สถาปนิกที่ปฏิบัติงานควรมีความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีคุณสมบัติในวิชาชีพนี้ รวมถึงได้ลงทะเบียนเป็นผู้มีคุณสมบัติในการทำงานกับกระทรวงพัฒนา	-บริการก่อสร้างและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง (Construction and related engineering services) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน		-การขนส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ (I) (International Passenger Transport) -บริการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (I) (International Freight Transport) 1. ไม่มีข้อจำกัด เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน 2. ไม่มีข้อจำกัด เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน	- บริการโทรเลขและโทรพิมพ์ (Telex Services, Telegraph Services) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน	-บริการที่พักราคาประหยัด (I) (Budget Hotel) - บริการที่พักตากอากาศ (I) (Resort Hotel/Chalet) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
อินโดนีเซีย	-บริการสำรองบัตรโดยสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Reservation System Services) 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน	-บริการที่ปรึกษาด้านวิศวกรรมโรงงานและการผลิต (Advisory and Consultative Services) (CPC 86721) -บริการออกแบบด้านวิศวกรรมโรงงานและการผลิต (Engineering design services for industrial process and production) (CPC 86725) -บริการด้านการจัดโครงการ (Project Management services than for construction) (CPC 86601) -บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Consultanoy sources retated to the installation of computer hardware	-งานขั้นสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์ของอาคาร (Building Completion and Finishing Work) (CPC 517) 1. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	มีการปรับปรุงข้อผูกพันทั่วไป ในตารางตามแนวนอน (Horizontal Commitments) สำหรับทั้งสาขาการธนาคารและสาขาบริการทางการเงินไม่ใช่ธนาคาร	-การขนส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ (I) (Intentional Passenger Transport) -การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (I) (International Freight Transport) -บริการขนส่งสินค้าทางทะเล (I) (Maritime Cargo Handling Services) 1. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	-บริการในท้องถิ่น *Public Switched Telephone Service *Circuit Switched Telephone Service *Teleconferencing Service -บริการทางไกล *Public Switched Telephone Service *Circuit Switched Telephone Service *Teleconferencing -บริการระหว่างประเทศ *Public Switched Telephone Service *Circuit Switched Telephone Service *Teleconferencing Service -Packer-Switch Public Data Network Services	-บริการโรงแรม (Hotel) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ผู้จัดการทั่วไป, ผู้จัดการอาหารและเครื่องดื่ม, ผู้จัดการที่พัก, ผู้ควบคุมบัญชี, ผู้จัดการฝ่ายการตลาด และผู้อำนวยการในวิชาชีพ: (i) Executive Chef (ii) Sous Chef (iii) Specialty Cook 2. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน -บริการที่พักนักท่องเที่ยว (Tourist Resort) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ผู้จัดการรีสอร์ท 2. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
อินโดนีเซีย (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> -บริการเกี่ยวกับใช้ซอฟต์แวร์ (Software implementation services) (CPC 842) -บริการวิจัยและพัฒนา (Interdisciplinary R&D CPC 853) -บริการวิเคราะห์และทดสอบทางเทคนิค (Technical Testing and Analysis and Services) (CPC 8676) -บริการที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Services incidental of manufacturing) (CPC 884 & 885) 				<ul style="list-style-type: none"> -Telex Service -Telegraph บริการภายในประเทศ -Domestic Cellular Telephone Service -Personal Mobile Cellular Comission Services -Public Pay Phone Services -Internet Access Services -Regional and national Paging Services 1.อนุญาตเฉพาะชาวต่างชาติที่อยู่ในตำแหน่งบริหารและผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคสำหรับบริษัทร่วมทุน ไม่เกิน 20 คน 2.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 	

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
อินโดนีเซีย (ต่อ)		-บริการซ่อมบำรุง(ยกเว้นเครื่องมือเกี่ยวกับการขนส่ง) (Maintenance and repair of equipment (not including vessel, aircraft, of other transport equipment) (CPC 633, 8861, 8866) 1.ไม่ผูกพัน เว้นแต่ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค 2.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน					
ลาว	-บริการสำรองบัตรโดยสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (Computer reservation system)	-บริการด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services) -บริการด้านวิศวกรรม	-งานก่อสร้างอาคาร (Construction Work for Building) -งานก่อสร้างสำหรับวิศวกรรมโยธา				

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
ลาว (ต่อ)	1.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2.ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	(Engineering Services) 1.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2.ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	(Construction Work for Civil Engineering) 1.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2.ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	-บริการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities Broking Service) (CPC 81321) 1.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2.ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน -บริการชำระเงินและโอนเงิน (All Payment and Money Transmission Services) (CPC 81339) 1.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2.ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	-บริการขนส่งสินค้า (Freight Transportation) (CPC 81321) -บริการคลังสินค้าและโรงพักสินค้า (Storage and warehousing services) (CPC 742) 1. ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	-Public Pay Phone Services (PCP 75211) -Electronic message and information services (CPC 75232) 1. ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	-บริการที่พัก โรงแรม (Hotel Lodging) (CPC 64101) -บริการเครื่องดื่ม (Beverage serving services without entertainment) (CPC 643100) 1. ไม่ผูกพัน โดยบุคคลต่อไปนี้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานได้โดยอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของหน่วยงานราชการของประเทศลาวได้แก่ผู้จัดการทั่วไป, ผู้จัดการอาหารและเครื่องดื่ม, ผู้จัดการตลาดและการขาย, ผู้จัดการฝ่ายดำเนินการ, ผู้จัดการฝ่ายการประชุมและที่ปรึกษาทางการท่องเที่ยว 2. ไม่ผูกพัน

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
มาเลเซีย	-การขายและการตลาดสำหรับบริการขนส่งทางอากาศ 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน	-บริการค้าส่ง, ค้าปลีกและธุรกิจขายตรง (Wholesale, Retail Trade Services and Direct Selling Business) แต่ละบริษัทสามารถจ้างคนต่างชาติเข้ามาทำงานในตำแหน่ง Key Post ได้ 1 ตำแหน่งและ Time Post ได้ 10 ตำแหน่ง 1.(n) Key Post จะต้องเป็นผู้ทำงานในตำแหน่งผู้บริหารธุรกิจค้าส่งหรือค้าปลีก นอกประเทศมาเลเซียมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ก่อนวันที่มีการยื่นขอใบอนุญาตทำงาน (ข) Time Posts ในตำแหน่งผู้บริหารธุรกิจค้าส่งหรือค้าปลีก นอกประเทศมาเลเซียมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องฝึกชาวมาเลเซียจนสามารถทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ในที่สุด	-งานก่อสร้าง (Construction Works) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ประเภทของบุคคลธรรมดาที่กล่าวถึงในการเข้าสู่ตลาด		-บริการจัดการขนส่งสินค้า (Maritime Freight Forwarding Services) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในข้อ 1 a) b) และข้อ 2 a) c) ในตารางแนวนอน 2. ไม่มีข้อจำกัด -บริการตัวแทนสายการเดินเรือ (I) (Maritime Agency Services) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ประเภทของบุคคลธรรมดาที่ระบุในตารางแนวนอน	-Data and Transmission Services -Mobile Data Services -Telex and Telegraph Services (CPC 7623) 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่มีข้อจำกัด -โทรคมนาคมพื้นฐาน (Basic Telecommunication) 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน	-ศูนย์การประชุมฯ คนมากกว่า 3,000 คน (Convention Centre over 3,000 Participants) 1. ชาวต่างชาติที่อยู่ในตำแหน่ง Keyposts ตามหลักเกณฑ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ 2. ชาวต่างชาติที่อยู่ในตำแหน่ง Keyposts ตามหลักเกณฑ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ -สวนสนุก (Theme Parks) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอนในข้อเสนอส่วน GATS 2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ประเภทบุคคลธรรมดาที่ได้กล่าวในข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาด

ประเทศ	สาขาขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
มาเลเซีย		<p>2.ไม่ผูกพัน เว้นแต่ประเภทของบุคคลธรรมดาที่กล่าวถึงในการเข้าสู่ตลาด</p> <p>-บริการด้านวิศวกรรม (Engineering Services (CPC 8672)</p> <p>1.ไม่มีข้อจำกัด</p> <p>2.คณะกรรมการวิชาชีพวิศวกรรมแห่งมาเลเซียจะออกใบอนุญาตทำงานชั่วคราวให้วิศวกรต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศได้เฉพาะโครงการที่กำหนดไว้</p>					
เมียนมาร์	<p>-บริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาอากาศยาน (Aircraft Repair and Maintenance Services)</p> <p>1.ไม่ผูกพัน</p> <p>2.ไม่ผูกพัน</p>		<p>-การประกอบและติดตั้งงานก่อสร้างชนิดสำเร็จรูป (Assembly and erection of prefabricated constructions</p> <p>1.ตามที่ระบุในตาราง</p>	<p>-สำนักงานตัวแทนของธนาคารต่างชาติ (Foreign Bank's Representatives Offices Services)</p> <p>1.ไม่ผูกพัน</p> <p>2.ไม่ผูกพัน</p>	<p>-บริการช่วยเหลือและกู้เรือที่ประสบภัยทางทะเล (Vessels Salvage and Refloating Services)</p> <p>1.ไม่ผูกพัน</p> <p>2.ไม่ผูกพัน</p>	<p>-บริการโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้อง (Telecommunication Related Services) (CPC 754)</p> <p>-บริการบำรุงรักษาเครื่องมือสื่อสาร</p>	<p>-ผู้ประกอบการโรงแรมระหว่างประเทศ (International Hotel Operation)</p> <p>1.ไม่มีข้อจำกัด</p> <p>2.ไม่ผูกพัน</p>

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
เมียนมาร์ (ต่อ)		1.ไม่มีข้อจำกัด 2.ไม่มีข้อจำกัด	แนวนอน : ไม่ผูกพัน สำหรับวิศวกรโยธา 2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน			(Communication Equipment Maintenance Services (CPC 75450) 1.เฉพาะระดับผู้บริหารและช่างเทคนิคที่มีทักษะเฉพาะด้านจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินงานในกิจกรรมที่กำหนด 2.ไม่ผูกพัน บุคคลต่างด้าวทุกคนที่จะเข้ามาทำงานควรมีความสามารถและทักษะตรงตามงานที่ได้รับมอบหมายและตามที่ระบุไว้ในข้อผูกพันตามตารางแนวนอน	-สวนสนุก (Theme Parks, Amusement Parks) 1.ไม่มีข้อจำกัด 2.ไม่มีข้อจำกัด -การจัดการโรงแรม (Hotel Management) 1.ไม่มีข้อจำกัด 2.คนต่างชาติสามารถยื่นขอวีซ่าประเภท Stay Visa -บริการการท่องเที่ยว (Tourism Services) 1.ไม่ผูกพัน 2.ไม่ผูกพัน

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
ฟิลิปปินส์	-บริการสำรองบัตรโดยสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Reservation System) 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน	-บริการตรวจสอบบัญชี (Auditing Services) -บริการด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services) (CPC 8671) -บริการวางแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental (Urban) Planning Services) (CPC 86741) -บริการสถาปัตยกรรมภูมิประเทศ (Landscape Architectural Services) (CPC 86742) -บริการตกแต่งภายใน (Interior (Specialty) Design Services) (CPC 86907)	-โครงการก่อสร้างของภาคเอกชน (Private Construction Project) (CPC 551-517) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน	-ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banking) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. สำหรับชาวต่างชาติ ที่ทำงานด้านเทคนิค จะต้องมีส่วนร่วม ชาวฟิลิปปินส์ 2 คน	-การขนส่งระหว่างประเทศ ยกเว้นทางน้ำในประเทศและสินค้าของรัฐ 1. สำหรับยานพาหนะพิเศษบางประเภทสามารถจ้างชาวต่างชาติเข้ามาทำงานได้ในเวลาไม่เกิน 6 เดือน	Paging Service (CPC 75291) 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน	Tourism Accommodation Facilities (CPC 64110) 1. กฎเกณฑ์ทั่วไปแล้วเฉพาะคนฟิลิปปินส์เท่านั้นที่สามารถทำงานในกิจการด้านการท่องเที่ยวที่ตั้งขึ้นใหม่ ทั้งนี้ในกิจการโรงแรม, รีสอร์ท หน่วยงานท่องเที่ยว, หน่วยงานด้านแรงงาน และการจัดงานและหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองได้มีข้อตกลงอนุญาตให้ชาวต่างเข้ามา

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
		-บริการด้านวิศวกรรม (Engineering Services) (CPC 8672)					ประกอบอาชีพได้ดังนี้ 1)ในกิจการโรงแรม/รีสอร์ทที่กรรมการท่องเที่ยวรับรองสามารถจ้างชาวต่างชาติตามที่เห็นควร 2)ชาวต่างชาติทำงานในตำแหน่งบริหารได้มากที่สุด 4 ตำแหน่งในกิจการโรงแรมและรีสอร์ท 3)ได้รับการจ้างงานก่อนเปิดดำเนินการจนถึง 6 เดือนแรก

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
ฟิลิปปินส์ (ต่อ)		จำกัดอยู่เฉพาะบริการด้าน: 1)วิศวกรรมโยธา 2)วิศวกรรมไฟฟ้า 3)วิศวกรรมสำรวจพื้นโลก 4)วิศวกรรมเครื่องกล 5)วิศวกรรมสุขาภิบาล 6)วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสาร 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน					หลังจากเปิดดำเนินการ 4)1.ชาวต่างชาติสามารถเข้ามาให้บริการได้ในโอกาสพิเศษ เช่น เทศกาลอาหาร โดยทำสัญญาให้บริการไม่เกิน 3 เดือน และสามารถต่อสัญญาได้ไม่เกิน 3 เดือน 2.ไม่มีข้อจำกัด

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
สิงคโปร์	-การขายและการตลาดสำหรับบริการขนส่งทางอากาศ 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่ผูกพัน	-บริการด้านวิศวกรรม (Engineering Services) สาขานี้ครอบคลุมการให้บริการของ: 1) วิศวกรรมโยธา 2) วิศวกรรมการผลิต 3) วิศวกรรมเครื่องกล 4) วิศวกรรมไฟฟ้า 5) วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์	-บริการให้เช่าเครื่องจักรที่ใช้ก่อสร้างโดยไม่รวมผู้ประกอบการ (leasing and rental services concerning construction machinery services without operator) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในตารางแนวนอน	-บริการให้ผู้ยืมทุกชนิด (Lending of all types including consumer credit, mortgage credit, factoring and financing of commercial transaction	-บริการตรวจสอบสภาพเรือเพื่อออกหนังสือรับรอง (Classification Societies) 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	-Store and Retrieve VAN (Value-added Network) Services 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน	-บริการด้านตัวแทนท่องเที่ยวและการจัดทัวร์ (I) (Travel Agency and Tour Operator Services) -บริษัทจัดการด้านโรงแรม (Hotel Management Companies)

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
สิงคโปร์ (ต่อ)		6)วิศวกรรมอากาศยาน 7)วิศวกรรมทางทะเล 8)วิศวกรรมการออกแบบเรือ 9)วิศวกรรมอุตสาหกรรม 10)วิศวกรรมเคมี 1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน	2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน	1. ตามที่ระบุในตารางแนวนอน 2. ตามที่ระบุในตารางแนวนอน			1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพัน

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
ไทย	<p>-การขายและการตลาดสำหรับบริการขนส่งทางอากาศ (Selling and Marketing of Air Transport Product)</p> <p>-การสำรองบัตรโดยสารโดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์</p> <p>1.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน</p> <p>2.ไม่ผูกพัน</p>	<p>-การวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ (Research and Development on Science Services) (Computer Reservation System)</p> <p>-การวิจัยและพัฒนาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์</p> <p>-บริการที่ปรึกษาด้านการจัดการ 1.ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน</p> <p>2.ไม่มีข้อจำกัด</p>	<p>-การเตรียมการติดตั้งในงานก่อสร้าง (Preerection Work at Construction Work)</p> <p>-การประกอบและการติดตั้งงานก่อสร้างชนิดสำเร็จรูป (Assembly and Erection of Prefabricated Constructions)</p> <p>-การก่อสร้างด้านการค้า (Special Trade Construction)</p>	<p>-บริษัทหลักทรัพย์ (Securities Companies)</p> <p>-บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม (Asset Management Companies)</p> <p>1.สำหรับสำนักงานผู้แทน จำนวนบุคลากรชาวต่างชาติจำกัดแค่ 2 คน สำหรับบริษัทหลักทรัพย์เป็นไปตามที่ระบุในตารางแนวนอน</p>	<p>-การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (I) (International Freight Transportation)</p> <p>1.สำหรับอาชีพลูกเรือ-ไม่ผูกพัน ; อาชีพอื่นเป็นไปตามที่ระบุในตารางแนวนอน</p> <p>2.สำหรับอาชีพลูกเรือ-ไม่ผูกพัน ; อาชีพอื่นไม่มีข้อจำกัด</p>	<p>-บริการให้เช่าอุปกรณ์ปลายทาง (Telecommunications Terminal equipment leasing services)</p> <p>1.ตามที่ระบุในตารางแนวนอน ไม่ผูกพันในอาชีพวิศวกรรมโยธา</p> <p>2.ไม่มีข้อจำกัด</p>	<p>-บริการที่พักโรงแรม (Motel Lodging Services) (I)</p> <p>-บริการที่พักรูปแบบอื่น ๆ (I) (Other Lodging Services)</p> <p>-ศูนย์กลางและบ้านพักตากอากาศ (holiday centre & holidaying home services)</p>

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
ไทย			-งานขั้นสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์ของอาคาร (Building Completion and Finishing Work) 1. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน, ไม่ผูกพันในอาชีพวิศวกรรมโยธา 2. ไม่มีข้อจำกัด	2. ไม่มีข้อจำกัด	-บริการเกี่ยวกับพิธีการศุลกากร (I) (Customs Clearance Services) 1. ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุในตารางแนวนอน 2. ไม่ผูกพันเว้นแต่ตามที่ระบุในตารางแนวนอน	-Domestic VSAT 1. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่มีข้อจำกัด	-บริการที่ตั้งแคมป์และคาราวาน (Camping and Caravaning site services) -สวนสนุก (I) (Theme Parks, Amusement Parks) -การอำนวยความสะดวกด้านที่จอดเรือ (Marina Facilities) -ศูนย์การประชุมจุดคนมากกว่า 2,000 คน (Convention Centre over 2000 participants) 1. ตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน 2. ไม่มีข้อจำกัด

ประเทศ	สาขาบริการขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
เวียดนาม	<p>-การขายและการตลาดสำหรับขนส่งทางอากาศ (Selling and Marketing of Air Transport Services)</p> <p>-บริการซ่อมแซมและบำรุงรักษาอากาศยาน (Aircraft repair and maintenance Services)</p> <p>1. ไม่ผูกพัน</p> <p>2. ไม่ผูกพัน</p>	<p>-บริการด้านวิศวกรรม Engineering Services (I)</p> <p>1. ผู้ให้บริการวิชาชีพวิศวกรรมในอาเซียนสามารถทำงานในเวียดนามได้เฉพาะตำแหน่งระดับบริหารและเจ้าหน้าที่เทคนิคเท่านั้นที่ไม่อาจหาได้ในเวียดนาม, ในส่วนอื่นให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน</p> <p>2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน</p> <p>-บริการด้านการบัญชีและตรวจสอบบัญชี (Accounting and Auditing Services) (I)</p> <p>1. ผู้ตรวจสอบบัญชีได้รับอนุญาตสามารถให้บริการในเวียดนามโดยมีเงื่อนไขว่า :</p> <p>- มีภูมิลำเนาตามกฎหมายในเวียดนาม</p> <p>- มีใบอนุญาตการเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีจากประเทศที่</p>	<p>-การเตรียมการติดตั้งในงานก่อสร้าง (Preerection work at Construction sites)</p> <p>-งานก่อสร้างอาคารพาณิชย์ (Construction work for commercial buildings)</p> <p>-งานก่อสร้างอาคาร, สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสาธารณะ (Construction work for public entertainment buildings)</p> <p>-งานก่อสร้างโรงแรมภัตตาคารและอาคารที่คล้ายคลึงกัน (Construction work for hotel, restaurant and similar Buildings)</p> <p>-งานก่อสร้างสำหรับวิศวกรรมโยธา</p>	<p>-บริการประกันชีวิตและอุบัติเหตุ (Life, Accident and Health Insurance Services)</p> <p>-บริการประกันวินาศภัย (Non-Life Insurance)</p> <p>-การประกันภัยต่อและการประกันภัยช่วง (Reinsurance and Retrocession)</p> <p>-บริการเสริมการประกันภัยรวมทั้งตัวแทนและนายหน้า (Services Auxiliary to Insurance including Brokering and Agency Services)</p> <p>-บริการให้กู้ยืมทุกรูปแบบ</p>	<p>-การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไม่รวมขนส่งทางน้ำในประเทศ</p> <p>-การขนส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศไม่รวมขนส่งทางน้ำในประเทศ</p> <p>1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ตามที่ระบุในตารางแนวนอน</p> <p>-- ลูกเรือ : ชาวต่างชาติสามารถทำงานบนเรือเดินทะเลซึ่งจดทะเบียนโดยบริษัทร่วมลงทุน หรือบริษัทที่ต่างชาติถือหุ้นทั้งหมดในเวียดนาม แต่จะต้องไม่เกิน 1 ใน 3 ของลูกเรือทั้งหมด</p>		<p>Tourist Resort (CPC 96413)#</p> <p>1. ไม่ผูกพันในตารางแนวนอน</p> <p>2. ไม่ผูกพัน</p>

ประเทศ	สาขาขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
เวียดนาม (ต่อ)		<p>กระทรวงการคลังรับรองโดยผ่านการทดสอบความเข้าใจกฎหมายเวียดนาม</p> <p>-จดทะเบียนอยู่ในรายชื่อผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับอนุญาตภายใต้การจัดการของกระทรวงการคลัง</p> <p>-ทำงานในบริษัทตรวจสอบบัญชีที่จดทะเบียนในเวียดนาม</p> <p>2. ไม่ผูกพัน</p> <p>-บริการด้านกฎหมาย (Legal Services) (I)</p> <p>1. นักกฎหมายชาวต่างชาติของสำนักงานกฎหมายต่างชาติที่จะทำงานในเวียดนาม ต้องมีคุณสมบัติดังนี้</p> <p>-ได้รับใบอนุญาตทำงานจากหน่วยงานด้านต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง</p> <p>-เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อเวียดนามและไม่อยู่ระหว่างถูก</p>	<p>(Construction work for civil engineering)</p> <p>-งานติดตั้ง (Installation work)</p> <p>-งานขั้นสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์ของอาคาร (Building completion and finishing work)</p> <p>1. ผู้รับเหมาก่อสร้างที่อยู่ในประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถจ้างคนต่างชาติเข้ามาทำงานในเวียดนามได้ เฉพาะในตำแหน่งระดับบริหาร เจ้าหน้าที่ทางเทคนิค ซึ่งไม่สามารถว่าจ้างคนชาติเวียดนามได้ - ในส่วนอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในมาตรการแนวนอน</p> <p>2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุไว้ในตารางแนวนอน</p>	<p>Lending of All Types</p> <p>-บริการรับฝากเงิน</p> <p>บริการชำระและโอนเงิน (Financial Leasing Services)</p> <p>1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในเงื่อนไขทั่วไป เรื่องการธนาคารตามตารางแนวนอน</p> <p>2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ที่ระบุในเงื่อนไขทั่วไป เรื่องการธนาคารตามตารางแนวนอน</p>	<p>หัวหน้าหรือผู้ควบคุมลูกเรือจะต้องเป็นคนเวียดนาม</p> <p>2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่จะระบุไว้ในตารางแนวนอน Maritime Agency Services</p> <p>1. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ระบุไว้ในตารางแนวนอน</p> <p>2. ไม่ผูกพัน เว้นแต่ระบุไว้ในตารางแนวนอน</p>		

ประเทศ	สาขาขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
เวียดนาม (ต่อ)		<p>ดำเนินคดีอาญาได้รับโทษหรือยังคงมีทัศนคติบน</p> <p>-หัวหน้าของสาขาสำนักงานกฎหมายต่างชาติในเวียดนามจะต้องมีประสบการณ์การให้คำปรึกษากฎหมายในสำนักงานกฎหมายต่างชาติไม่น้อยกว่า 5 ปี</p> <p>2.1) นักกฎหมายต่างชาติจะให้คำปรึกษาได้เฉพาะในเรื่องของกฎหมายระหว่างประเทศในสาขาธุรกิจลงทุนและการค้า</p> <p>2) นักกฎหมายต่างชาติไม่ได้รับอนุญาตให้คำปรึกษากฎหมายเวียดนาม, มีส่วนร่วมในการว่าความให้จำเลย, เป็นตัวแทนของลูกค้าความต่อศาลเวียดนาม</p>					

ประเทศ	สาขาขนส่งทางอากาศ	สาขาบริการทางธุรกิจ	สาขาบริการการก่อสร้าง	สาขาบริการทางการเงิน	สาขาบริการขนส่งทางทะเล	สาขาบริการโทรคมนาคม	สาขาบริการการท่องเที่ยว
เวียดนาม (ต่อ)		<p>-บริการด้านภาษี (Taxation Services)</p> <p>1. ผู้ตรวจสอบบัญชีได้รับอนุญาตสามารถให้บริการในเวียดนาม โดยมีเงื่อนไขว่า :</p> <p>-มีภูมิลำเนาตามกฎหมายในเวียดนาม</p> <p>-มีใบอนุญาตการเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีจากประเทศที่กระทรวงการคลังรับรองโดยผ่านการทดสอบความเข้าใจกฎหมายเวียดนาม</p> <p>-จดทะเบียนอยู่ในรายชื่อผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับอนุญาตภายใต้การจัดการของกระทรวงการคลัง</p> <p>-ทำงานในบริษัทตรวจสอบบัญชีที่จดทะเบียนในเวียดนาม</p> <p>2. ไม่ผูกพัน</p>					

9. การประเมินระดับการเปิดเสรีการค้าบริการ

ที่ประชุมตกลงที่จะเสนอ SEOM เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตในการเปิดเสรีการค้าบริการ (Parameters to guide service liberalisation) ดังนี้³²

ในระยะสั้น (ค.ศ.1999-2001)

(1) ความครอบคลุมจะมีไปถึงสาขาย่อยที่ตกลงร่วมกันได้ตามที่ได้กำหนดไว้ในการประชุมครั้งที่ 20 ของ CCS ด้วยเป้าหมายที่จะทำให้มีความสอดคล้องกัน รวมถึงสาขาและสาขาย่อยที่ได้ยื่นผูกพันไว้ภายใต้ GATS

(2) หมวดการให้บริการที่ 1 และ 2 จะเปิดเสรี

(3) หมวดการให้บริการที่ 3 และ 4 จะอยู่ภายใต้การเจรจาโดยมีเป้าหมายเพื่อการเปิดเสรีการค้าบริการมากขึ้น

(4) เลขานุการอาเซียนจะดำเนินการศึกษาความผูกพันที่มีอยู่ภายใต้ GATS และให้คำนิยามของ สาขาหรือสาขาย่อยที่ตกลงร่วมกันได้เพื่อให้ประเทศสมาชิกอื่นพิจารณา

ระยะยาว (ปี ค.ศ.2002-2020)

(1) เพื่อบรรลุการเปิดเสรีอย่างอิสระ (Free flow) ไม่เกินปี ค.ศ.2020 ที่ครอบคลุมทุกสาขาบริการและทุกหมวดการให้บริการ

(2) มีความยืดหยุ่นในบางสาขาย่อยและ

(3) การเปิดเสรีเต็มรูปแบบจะประสบความสำเร็จไม่เกินปี ค.ศ.2020 แต่บางสาขาและสาขาย่อยอาจมีการเปิดเสรีก่อน

ช่วงการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระยะยาว (ค.ศ.1999-2001)

(1) CCS และผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาจะจัดให้มีหลักเกณฑ์และกำหนดขอบเขตของการไปสู่การเปิดเสรีระยะยาว และ

(2) มีการดำเนินการที่ติดตามผลโดยเฉพาะเจาะจงรวมทั้ง

(ก) กำหนดสาขาและสาขาย่อยหรือหมวดการให้บริการซึ่งจะสามารถเปิดเสรีได้ทันที

³² ASEAN Secretariat, Report of the twenty first Meeting of the Coordination Committee on Services, Parameters to Guide Further Liberalisation of Trade in Services, 1999 Annex 3.

(ข) กำหนดกรอบระยะเวลาอันเหมาะสมเพื่อการเปิดเสรีในสาขาและสาขาย่อยสำหรับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและ

(ค) กำหนดความยืดหยุ่นที่จำเป็นในแต่ละสาขาหรือสาขาย่อยรวมทั้งความเป็นไปได้ในการสร้างข้อยกเว้นและรายการที่สำคัญชั่วคราว³³

10. การประสานงานและการอำนวยความสะดวกในการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียนเกี่ยวกับการประสานงานและอำนวยความสะดวกในการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้กรอบของ AFAS

การศึกษาเรื่อง Harmonisation of Commercial Presence ซึ่งได้มีข้อเสนอเพิ่มเติม ดังนี้

(1) ให้มีการพิจารณาความแตกต่างของเงื่อนไขภายในประเทศของสมาชิก แล้วจึงศึกษาในข้อบังคับในสาขาหรือสาขาย่อยต่างๆ

(2) ควรมีการทำกฎระเบียบ แนวทางปฏิบัติ และมาตรฐานต่างๆ ให้สอดคล้องกัน

(3) ประเทศสมาชิกควรพิจารณาความสอดคล้องกันในเรื่องสัดส่วนผู้ถือหุ้นของคนต่างชาติสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนในการให้บริการข้ามชาติในสาขาย่อย

(4) อาเซียนควรพิจารณารับเอาวิธีการเจรจาในการเปิดเสรีการค้าบริการแบบพหุภาคี³⁴

11. การเจรจาการเปิดเสรีการค้าบริการสาขาการเงินภายใต้ AFAS

จากการเจรจาในสาขาการเงินภายใต้ GATS ในช่วงครึ่งปีหลังของปี 1997 ประเทศสมาชิกได้รับแรงกดดันอย่างมากจากประเทศที่พัฒนาแล้วให้เพิ่มข้อเสนอ GATS plus ต่อประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอาเซียนภายใต้ GATS ซึ่งมีผลทำให้เกิดความต้องการการเปิดเสรีในระดับสูงขึ้น สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเองกระบวนการที่แตกต่างภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการกับกรอบความตกลงนี้อาจจะบังคับให้ประเทศสมาชิกต้องเปิดการเสรีในระดับที่

³³ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 25-26 สิงหาคม พ.ศ.2542.

³⁴ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการค้าบริการ ครั้งที่ 22 เมื่อวันที่ 19-20 มกราคม พ.ศ.2543.

สูงขึ้นสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเอง กระบวนการที่แตกต่างภายใต้สองความตกลงนี้อาจจะบังคับให้ประเทศสมาชิกต้องเปิดเสรีในระดับซึ่งอาจจะไม่สัมพันธ์กับฐานะที่แท้จริงของแต่ละประเทศ ซึ่งจะเป็นภาระหนักแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งปัจจุบันและอนาคต ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก จึงทำให้การเปิดเสรีสาขาการเงินนี้จะต้องได้รับการปรับปรุงในการเจรจาภายใต้ AFAS รอบต่อไป ขณะเดียวกันมีบางประเทศเสนอให้ใช้วิธีการใหม่ในการเจรจาเปิดเสรีด้านการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดบริการ 1 และ 2 ควรจะเปิดเต็มที่ ยกเว้น ด้านตลาดอนุพันธ์ของธนาคาร³⁵

³⁵ ASEAN Secretariat, Report of thirteenth Meeting of the Coordination Committee on Services, Coordinating Committee on Services-Financial Group, 1999 Annex 12.